

VÄSTERHEJDE

K R Ö N I K A N M A J 2 0 2 5

I DETTA NUMMER KAN DU ATT LÄSA OM:

Nu är vi många. Notiser och nyheter. Ängeshävd blir svenskt kulturarv. Gamla vykort. Skräpplockare Stellan. Vem är Rickard Woldt. Till minne av en sportstuga. Wible Stenvarpasällskap. Nina har tagit sig vatten över huvudet. Killar i kör. Västerhejde ett populärt turistmål. Psykisk ohälsa. Till minne av ett rött hus. Tommy Töpel. Birgitta Wimans skolväg. Klippraset vid Axelsro och annonser från våra schyssta trycksponsorer.

VÄSTERHEJDE
HEMBYGDSFÖRENING

VÄSTERHEJDE
KRÖNIKAN

Utgives av Västerhejde
Hembygdsförening
sedan 1983.

VÄSTERHEJDE

K R Ö N I K A N

DET ÄR VI SOM GÖR
DETTA NUMMER AV VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN
Kom gärna med tips, text och bilder till oss.

ANSVARIG UTGIVARE
Gert Olsson
0766 34 77 10
gert.gov@gmail.com

SKRIBENT
Gunnel Fransson
0768 04 37 43
vhejdehbf@gmail.com

GRAFISK FORMGIVARE
Torsten Kvarnsmyr
0703 72 08 48
torsten@kvarnsmyr.se

SKRIBENT
Mats-Ola Jespersen
0708 50 20 08
solanin@telia.com

VÄSTERHEJDE HEMBYGDSFÖRENING

Är en religiöst och politiskt oberoende förening som tillsammans med övriga i socknen arbetar för att ta tillvara på dess möjligheter.

Föreningen bildades 25 november 1982. Medlemskap är öppet för alla.

Vi hoppas att många fler vill bli medlemmar i vår förening.

STYRELSE

ORDFÖRANDE:
Lennart Jansson

SEKRETERARE:
Hélène Viotti.

KASSÖR:
Mikael Holmberg.

ÖVRIGA LEDAMÖTER:
Peter Lihuvudh, Lars-Olof Nimmerfalk,
Karin Brindt, Mats-Ola Jespersen,
Allan Martis och Catharina Basth

KONTAKT: vhejdehbf@gmail.com

ÅRSAVGIFTEN ÄR:
FAMILJ 150 KR. ENSKILD 100 KR
Medlemsavgiften betalas till bankgiro
540-2631. Skriv namn eller familj.

ANNONSERA I VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN

Du som annonsör bidrar faktiskt till att denna sockentidning kommer till alla i Västerhejde. Utan era annonser kan vi inte trycka denna krönika gratis.
Tidskrifts-ID ISSN: 3035-6490.

HELSIDA BAKSIDA: 1.800 KR.
HELSIDA INSIDA 1.600 KR

Format tryckta helsida 180x260 mm.
Format utfallande helsida: 220x307 mm
inkl 5 mm skärmarginal.

HALVSIDA: 800 KR
Format 180x130 mm.

NÄSTA NUMMER UTKOMMER I DECEMBER
15 oktober är stoppdatum för texter, manus och annonser.

Lämnas till torsten@kvarnsmyr.se
Ju tidigare du bokar din annons desto säkrare är det att din annons kommer med i VästerhejdeKrönikan.

Tack för att du bidrar och välkommen med ditt manus och annons!

**DU SOM BOR I VÄSTERHEJDE SOCKEN
FÅR DIN KRÖNIKA I BREVLÅDAN.**
Det tackar vi vårt flitiga utdelargång för!

**OM DU BOR PÅ GOTLAND
MEN UTANFÖR VÅR SOCKEN**
kan du hämta din tidning i Brödboden på Södertorg eller i bulhuset i Kuse änge.

BOR DU NÅGON ANNANSTANS ÄN PÅ ÖN

kan du be att få tidningen hemskickad mot portokostnad. Kontakta Gert Olsson, tel 0766 34 77 10.

DU KAN LÄSA KRÖNIKAN PÅ VÅR HEMSIDA

<https://www.hembygd.se/vasterhejde>.
Finns du med på vår e-postlista får du ett meddelande när tidningen kommit ut.

**DU KAN BESTÄLLA GAMLA NUMMER
AV VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN.**
Kontakta Gert Olsson, tel 0766 34 77 10.

ANMÄL DIG TILL HEMBYGDSFÖRENINGENS MAILLISTA.

Västerhejde Hembygdsförening har ett nytt system som skall underlätta kassörens arbete och ge dig bättre information. Därför behöver vi din mailadress. Uppgifterna handhas enligt GDPR.

Skicka ett mail till gert.gov@gmail.com så ser vi till att du får epostinfo framöver.

KOLLA AKTUELLA EVENEMANG:
www.hembygd.se/vasterhejde
Dessutom anslår vi aktuell information i vårt skyltskåp vid Vibblehallen.

TACK FÖR ATT DU STÖDJE VÅR FÖRENING!

Åjj, vad många vi är! Och fler kan vi bli.

REDAKTIONEN FÖR VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN HAR SOM AMBITION ATT TIDNINGEN SKA SPEGLA LIVET I SOCKNEN UR ALLA ASPEKTER.

Den ska behandla sådant som är nytt och aktuellt liksom ämnen som tillhör äldre tider. Även riktigt gamla tider. Något att läsa för dem som redan vet mycket om sin hembygd, men också sådant som kan vara spännande och intressant för den nyinflyttade. Texter som riktar sig kanske mest till äldre läsare men också till yngre. Vi vågar oss inte på att själva sätta betyg på hur pass väl vi lyckats med vår målsättning.

VI HAR OCKSÅ SOM STRÄVAN ATT ENGAGERA SÅ MÅNGA SKRIBENTER SOM MÖJLIGT UTANFÖR SJÄLVA REDAKTIONEN.

Det är vår övertygelse att det finns så många läsvärda berättelser gömda hos vår läsekrets och vi blir alltid glada när vi lyckas locka fram dem. Människor har varit med om så mycket. Inte bara i Västerhejde men också i alla delar av världen.

DET ÄR RIKTIGT ROLIGT NÄR DE BERÄTTELSENA KOMMER FRAM OCH KAN PRESENTERAS FÖR SÅ MÅNGA FLER.

På den punkten tycker vi däremot att vi lyckats ganska bra. Den som vi kallar "Nya Västerhejdekrönikan" började delas ut 2017, som alltid med två nummer per år. Tidningen du läser just nu är alltså den sjuttonde i den sviten. Under den tiden har inte bara vi fyra i redaktionen stått för författandet. Gruppen har för övrigt haft olika sammansättning under åren.

VID EN INVENTERING UPPTÄCKTE VI ATT HELA 65 SKRIBENTER HAR BIDRAGIT MED VÄRDEFULLT INNEHÅLL!

Långt fler än vi anade. Och glädjande!

En av dessa är Tomas som hörde av sig och ville dela med sig av berättelsen kring Högklintsvägen 32. Den går att läsa längre fram. Han anade att det just är sådant som hör en hembygdsförening till, att hålla berättelserna levande. Stort tack Tomas för ditt initiativ!

I VÅR NUMERA RÄTT OROLIGA OCH OSÄKRA VÄRLD VÄLJER KANSKE MÅNGA ATT SÖKA TRYGGHETEN I SIN EGEN NÄRHET.

Det kan kännas meningsfullt att engagera sig i aktiviteter och sysselsättningar i det mer välbekanta. Gräv där du står, brukar det ju heta, och det är ju en klok uppmaning. Man kan kanske fylla en post i idrottsföreningen, i kyrkans verksamhet, volontärarbete för att ta några exempel. Eller varför inte i den hembygdsförening som finns i Västerhejde? Det är en aktiv förening men som alltmer börjar få bekymmer med förnygring och rekrytering. Vi vet att det finns mycket engagemang i bygden och bjuder härmed in intresserade krafter att delta i föreningens arbete.

LÄS OM ÅRETS AKTIVITETER.

i tidningen, fundera på vad som kan vara givande att delta i och så kanske vi ses någon gång framöver. Som jag antydde ovan kan det vara en ingång till ett rikt kontaktnät i framtiden. Personligen har jag fortfarande en kontakt med en del idrottsvänner från början av 70-talet när jag var nyinflyttad till ön och kände behov av att rota mig.

VÄLKOMMEN ATT BIDRA MED DIN ENERGI, DINA TANKAR OCH IDÉER!

Dessutom hoppas jag förstås att tidningen du håller i din hand ska ge dig en stunds trevlig läsning!

Gert Olsson

Notiser

Färsk nyhet

ÄNGESHÄVD BLIR SVENSKT KULTURARV
I slutet av mars tillkännagav Institutet för språk och kulturminnen att den gotländska ängeshävdens godkändes som ett immateriellt kulturarv. Det betyder att den praktiska kunskapen och traditio-

nerna kring ängets skötsel nu finns med på kulturarvslistan..

FAGNING, SLÅTTER MED SLÅTTERFEST, SLIPNING OCH HANTERING AV LIE OCH ANDRA REDSKAP ÄR NÅGRA AV DE "HANTVERK" SOM PÅ DET HÄR SÄTTET FÅR SIN RÄTTMÄTLIGA UPPMÄRKSAMHET.

Det tycker Gotländska ängskommittén som har tagit initiativet till ansökan. Det är ett tack och erkännande av allt arbete som i tysthet utförs i bland annat olika hembygdsföreningar på Gotland.

Mer: <https://sverigesradio.se/play/artikel/8915045>

Inventering av alla ängen på Gotland

Telefonkatalogernas tid är förbi men det finns nya kataloger. Ordföranden i Gotlands ängskommitté, Hjalmar Croneborg har på Länsstyrelsens uppdrag inventerat alla hävdade ängen på Gotland. Boken kom ut 2024 och heter "Gotländska ängar en katalog". Med text, bilder och kartor tar han oss ut till 200 ängen på Gotland. Katalogen inleds med en historisk återblick där bland annat natur och - kulturpersonen Erik W Olsson citeras. De gotländska naturarven, ängarna, har genom katalogen fått en värdig presentation och blivit än mer lockande som utflyktsmål.

I förordet till den förnämliga inven-

teringen skriver vår förre landshövding Anders Flanking som slutkläm:

"FÖR ATT ETT ÄNGE SKALL BIBEHÅLLA SIN KARAKTÄR OCH SIN FÖRMÅGA ATT AVKASTA HÖ KRÄVS ARBETSTIMMAR MED FAGNING, SLÅTTER, HÖBÄRGNING, KLAPPNING OCH RÖJNING.

Därför är det en storartad kulturgärning att vara med och hävda ett gotländskt änge. All heder åt dig som lägger ned det här arbetet till glädje för så många. Du som ännu inte har provat på, häng med ut i närmaste änge nästa gång det är dags!"

"GOTLÄNDSKA ÄNGAR EN KATALOG" FINNS ATT KÖPA PÅ NATURUM I VAMLINGBO.

Läs mer på: hembygd.se/gotland/gotland-ska-angskommittan-velj-sok-ange

Hälsningar
Gunnel

Årsmöte 23/3

Söndagen den 23 mars genomfördes Västerhejde Hembygdsförenings årsmöte i Västerhejde Bygdegård med ett 50-tal närvarande medlemmar. Som mötesordförande resp sekreterare valdes Sylve Klint och Lotta Bägerfeldt.

FÖLJANDE STYRELSE VALDESS:

Till ny ordförande efter avgående Gunnel Fransson utsågs Lennart Jansson.

Övriga ledamöter i styrelsen är Hélène Viotti, Peter Lihuvudh, Karin Brindt, Mats-Ola Jespersen, Lars-Olof Nimmerfalk och nyvalde Mikael Holmberg.

Suppleanter Allan Martis och Catarina Basth.

Som revisorer omvaldes Lotta Bägerfeldt och Nils Söderlund med Klary Larsson som ersättare.

Valberedning utgörs av Leif Medhammar, Gunnel Fransson och Ann-Bo-dil Berggren.

ETT FÖRSLAG HADE INKOMMIT ANGÅENDE KVARTERSKONTAKTER FÖR VÄSTERHEJDE HEMBYGDSFÖRENING.

Föreningen behöver marknadsföra sig bättre både för att attrahera fler men

också för att följa med vad som händer runt om i bygden. Därför föreslogs den nya styrelsen att arbeta för att utse kontaktpersoner i olika områden/kvarter i Västerhejde. Tanken är att en sådan ska sprida information om olika aktiviteter som händer i bygden via föreningen.

DISTRIBUTÖRER AV VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN HADE BJUDITS IN SPECIELLT TILL ÅRSMÖTET.

De som närvarade tackades av Gert Olsson. Avgående ordförande tackade Leif Medhammar för hans år i styrelsen. Nyttillträdde ordföranden Lennart Jansson tackade avgående Leif Medhammar och Gunnel Fransson för deras engagerade arbete genom åren.

EFTER ÅRSMÖTET HÖLL WOLFGANG BRUNNER ETT FÖREDRAG, Vatten i tusen år. Wolfgang påtalade risken för vattenbrist på ön.

Gotland har liten nederbörd, många soltimmar och begränsade vattenresurser. Dessutom mångdubblas folk-mängden på sommaren. Vattnet leds via sprickor i berggrunden. Under det söta grundvattnet finns relik saltvatten, som kan tränga in i sötvattenbrunnar om man t ex borrar för djupt.

DET FINNS 14000 ENSKILDA BRUNNAR PÅ ÖN.

Regionen tar regelbundet prover på dessa och senast hade 35 % otjänligt vatten beroende på till exempel bakterier, bekämpningsrester och inträngande saltvatten. Regionen tar sitt vatten från bl a Tingstäde träsk och vattentäkter i Langs Hage och Skogsholm.

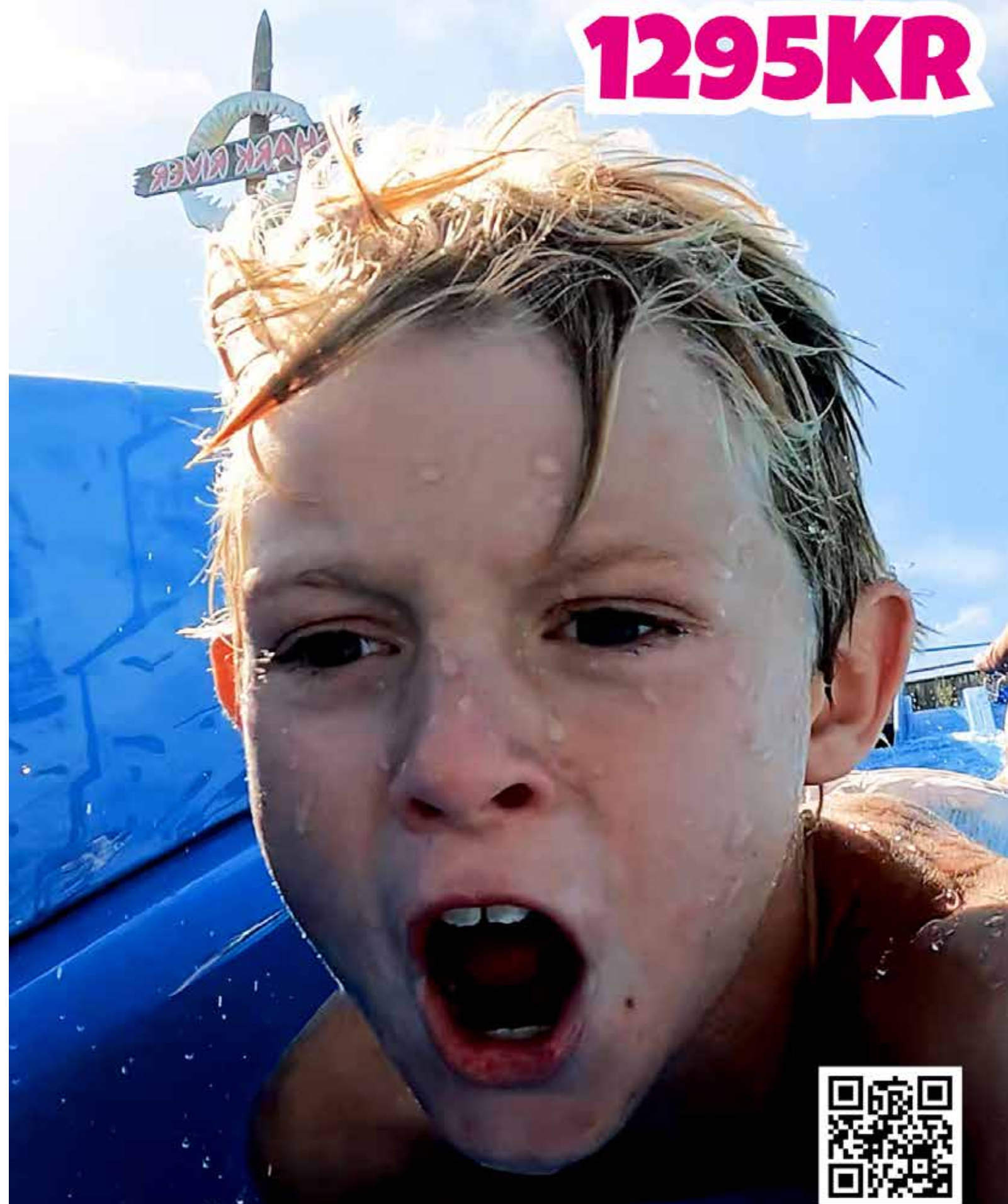
SVERIGES STÖRSTA AVSALTNINGSANLÄGGNING FINNS I KVARNÅKERSHAMN,

det kan dock inte ersätta vattnet i landskapet och i våra brunnar.

Wolfgang menar att ett stort hot mot vattentillgången är produktionen vid Heidelberg Materials i Slite. Där vill man fördubbla produktionen och göra brottet dubbelt så djupt. Det krävs mycket vatten som tas från File Hajdar. Mest nederbörd på ön kommer där och är mycket viktigt för grundvattnet. Brottet påverkar grundvattenmatningen av träsket.

WOLFGANG AVSLUTADE MED ATT DET ENLIGT LAG ÄR DEN SOM FÖRORENAR VÅRT GRUNDVATTEN SOM OCKSÅ SKA BETALA FÖR DETTA. Det har gällt sedan urminnes tider.

SÄSONGSKORTET 1295KR

SPARA 200KR - PREMIÄR 23/5 - LÄS MER PÅ [KNEIPBYN.SE](https://kneippbyn.se)

Gamla Vykort

Del 6 Västerhejde

Ttext och foto Urban Bokén

Jag har samlat vykort med Gotlandsmotiv sedan drygt 25 år.
Efter några år insåg jag att eftersom det under åren har getts ut tiotusentals olika kort från Gotland krävs ett smalare samlarområde. Det fick bli Västerhejde.
Sedan 20 år är jag medlem i ett nätverk med likasinnade samlare av Gotlandsvykort.
Vi träffas en gång varje sommar. Vi har där diskuterat vilket som är Gotlands vanligaste vykortsmotiv.
Bland kandidaterna finns bl a Domkyrkan, Kruttornet, Hoburgsgubben och Högklint.
Jag och flera andra röstade på Högklint, fotograferat från Fridhemshållet.
Själv har jag ett par hundra olika utgåvor av det motivet.

Det äldsta vykortet med Högklint som jag har stött på är tecknat och avsänt 1899. (Kortet fanns med i min första artikel om vykort 2022).

Ett av de äldsta fotografiska vykorten från Högklint torde vara detta. Troligen fotograferat runt 1900. Det kom först i svartvitt och senare i kolorerat utförande.

En intressant detalj är bryggan nere vid Buske. Inga fiskebodar fanns vid den tiden, däremot ligger några båtar på stranden.

Här har vågorna börjat bryta ner bryggan. En första fiskebod har kommit till.

De kolorerade bilderna finns i ett otal olika färgsättningar. Två av bilderna kommer från ett "Gott land".

Nattmotivet inklusive snö och fullmåne är utfört från originalfotot och därefter modifierat av förlaget.

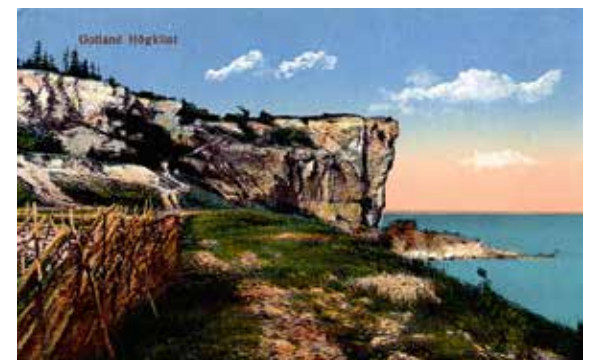
Skickat 24.e juli 1902 med tidstypiskt textinnehåll.

Högklint från stranden ca 1900.
Fotograferat runt hörnet vid Buske Fiskeläge.

Det verkar ha funnits en farbar väg upp på klinten, åtminstone den första biten. Det var väl troligen med häst och vagn eller var det prinsessan Eugenie's äsnor som drog vagnen dit?

"Idyll från Högklint" - Ganska annorlunda mot dagens utseende på naturen kring husen.

En lustig detalj med detta vykort. Det är skickat 1943 till Bernhard v Scheven. Han var bror till Kalle Scheven som Evert Taube tillägnade en vals.

I NÄSTA NUMMER KOMMER DEN SISTA DELEN
I SERIEN OM VYKORT FRÅN VÄSTERHEJDE.

Text och foto Stellan Armandsson

*Tidig morgon vid Ygne fiskeläge. Den bästa tiden som många säger.
Vi är få som är uppe och framförallt en bit hemifrån så här dags.
En udda fågel med ryggsäck, soppåse och såna där Foppa tofflor.
Det är jag Stellan Armandsson 49 år på väg från Ygne till Gnisvärd för att tänka,
dokumentera och plocka skräp.*

Jag går längst med stranden och det kommer nu luta lite snett i några timmar. Säckerna fylls på snabbt och goda år skriker fåglar på mig. Dåliga år ligger de döda i släken.

MIN DRÖM ÄR ATT FÅ LEDA EN TRUPP SOLDATER

så vi kunde få med oss allt. Kylskåp, däck, skal till bilbatterier, trossar, bojar, leksaker, fallskärmar för granater, bord, korgar, frigolit, plast och glasflaskor, dunkar med gift, tändare, hylsor från hagelpatroner, fiskenät, repstumpar, tops, bly, aluminium, målarburkar, sprayburkar, skumfog, kläder, skor, heliumballonger! och så vidare..

JAG Fyller EN SÄCK SOM JAG LÄMNAR VI BLÅHÄLL FÖR SENARE UPPHÄMTNING.

Sedan fyller jag en till Gnisvärd. Där blir jag upphämtad. Detta ska följas av tre dagars skön träningsvärk. Noggrann genomgång av skräpet, återvinning och så släpper jag en film på Youtube om mitt äventyr.

Titta gärna på min youtubefilm:
<https://youtu.be/imhRdPfl8ro?si=9g9X0sW2Y6JYcQC>

JAG HAR KUNNAT
BINDA SKRÄP TILL FARTYG
och fått det rapporterat till Kustbevakningen. Haft kontakt med Gotlands kommun som flera gånger genom åren

hjälpt mig att hämta upp större skräp vid olika kuststräckor på ön. Jag och min familj bor på sommaren i Väskinde. Sträckan Själösö till Brissund plockar jag helt ren på skräp varje sommar. Håller också den fina promenaden in till Snäck i hyfsat skick genom att gå den minst en gång per år.

DÄR VI SKRÄPPLOCKARE GÅR SOM EXEMPELVIS CLEANSEA FINNS INGA STIGAR.

En halvmeter från vattnet är platsen där kampen mot skräpet pågår. Jag skulle säga att det bästa är hur lätt det är och hur bra det känns. Ensam med fri sikt kanske 500 meter åt varje håll på den Gotländska stenkusten är det som att något händer med själen. Jag skrev en gång i en sång: "Två händer i vattnet och mitt hjärta stannar"

Marie Nilsson sa i dokumentären om sin syster att ingen kan förstå Gotlänningarnas relation till vattnet. Kanske pratar hon om kraften man kan få, min gamla pianofröken Marie.

HEJ LÄSARE OCH TACK FÖR ATT JAG FÅR LYFTA MINA TANKAR FÖR DIG.

Välkommen att vara med eller kontakta mig för den enkla stora uppgiften att ta det skräp du ser och ta den för återvinning. I min senaste plockning gav jag Ygne fiskeläge lite extra uppmärksamhet.

ATT VARA VID HAVET ÄR EN UNIK MÖJLIGHET OCH EN DRÖM FÖR MÅNGA.

Med detta kommer ansvar och möjligheter för dig som privatperson att göra skillnad. Som att ta bort en båt till exempel. Det är sådant jag tillsammans med tonvis av skräp fått bort i Norrtälje området. Detta med hjälp av vänner, Naturskyddsföreningen och framförallt skolelever.

TILL VARDAGS ÄR JAG LÄRARE SEDAN MER ÄN 20 ÅR.

Just nu har jag paus från detta och jobbar på en återvinningscentral. En unik möjlighet att träffa många människor som jag kan guida i att återvinna rätt. En och annan gotlänning har jag också mött. Då får jag tillfälle att snabbt byta dialekt och förvåna mina kollegor och omgivning.

Kanske ses vi någon gång när jag ger mig av.

VÄLKOMMEN PÅ EN PRATSTUND.
Här i Roslagen där jag bor annars håller jag i skräpplockning 2 gånger per år i Naturskyddsföreningens regi. Här letar jag också upp missförhållanden för miljön, som hos Lidl, Kemtvätt som brann, eller den stora känsliga frågan med privata bryggor. Direktörer, privatpersoner och min egen kommun har jag hjälpt vägleda vad som är viktigast. Välmående och en god miljö. Allt gott!

ADELSÖ - KONTINENTALSÄNG MED OSLAGBAR KOMFORT
OCH VACKER DEKORLIST I MASSIV EK

Exklusivt erbjudande för Västerhejdekrönikans läsare:

TA MED TILL BUTIKEN OCH DU FÅR

**PARASOLL CAMBRE PÅ KÖPET
VID KÖP AV UTEMÖBEL**

Gäller parasoll Cambre 250 cm grå/vit värde 1 120:-, vid köp av utemöbel över 3 000:-
Endast ett erbjudande per köp och familj, kan inte kombineras med andra rabatter. Gäller så långt lagret räcker!

Mer än du tror.

TOFTA
möbel ab

ÖPPETTIDER: MÅN-FRE 10-18, LÖR 10-14
Toftavägen 260, 622 65 Gotlands Tofta
0498 - 26 50 05 - www.toftamobel.se

Varmt välkommen
till oss i Tofta!

Vad vet ni om Richard Woldt?

Text Gert Olsson. Bilder från Albatrossmuseet. Hembygdsföreningens arkiv och Internet.

Frågan kom från Albatrossmuseet i Östergarn. Anledningen var att museet i gåva fått två stycken inramade porträtt föreställande Richard Woldt och hans hustru Ingeborg. Släktingar till de båda hade skänkt och överlämnat tavlorna.

Albatrossmuseet samlar ju på allt som kan ha en koppling till det strandsatta tyska fartyget SMS Albatross. Albatross var en minikryssare i den tyska kejsarliga marinen, sjösatt 1908. 1915, under första världskriget, hade Albatross tillsammans med ytterligare fyra tyska fartyg uppdraget att lägga ut minor i ryska vatten. De attackerades av fyra ryska fartyg och Albatross skadades allvarligt. Jagad av de ryska anfallarna tvingades man fly mot den gotländska kusten. Ryssarna avsåg att sänka Albatross som sattes på grund 150 meter från land utanför Kuppen vid Östergarn.

ALBATROSS HADE 238 MANS BESÄTTNING VARAV 27 DÖDADES OCH 45 SÅRADES.

Den överlevande tyska besättningen internerades, först i Roma, sedan vid Blåhäll i Tofta. 1917 flyttades de till ett läger i Skillingaryd i Småland.

BLAND DESSA ÖVERLEVANDE FANNS TVÅ PERSONER SOM SENARE KOM ATT SPELA ROLL I VÄSTERHEJDE.

Den ene var Martin Eder den äldre som, innan han så småningom flyttade tillbaka till Tyskland, blev pappa till en gosse med samma namn. Sonen kom att utbilda sig till teckningslärare och konstnär och kom framför allt att verka i Sala. Han hade sitt sommarviste i moderns föräldrahem omedelbart söder om Västerhejde skola. Fastigheten revs för många år sedan för att ge plats åt de radhuslängor som nu står på platsen. Västerhejdekrönikan har skrivit om Eder i nr 2 2017.

MEN RICHARD WOLDT DÅ?

Han föddes i Tyskland 22 juli 1890. Hans sonhustru Britt Woldt har beskrivit honom på detta sätt:
”Han var underofficer på Albatross, som uppbringades av ryska kryssare och sökte lå bakom Östergarnsholm.

TROTS ATT FARTYGET BEFANN SIG PÅ SVENSKT VATTEN BLEV DET BESKJUTET OCH MANÖVERODUGLIGT OCH SATTES DÄRFÖR PÅ GRUND.

De döda begravdes i Östergarn och de övriga internerades i Tofta.

Om de fick permission eller smet iväg, vet jag inte, men de var säkert läckra byten för traktens damer och efterlämnade nog ett antal söner och döttrar. Bland dem fanns konstnären Martin Eder, vars pappa åkte hem till Tyskland.

RICHARD WOLDT, STANNADE KVAR OCH GIFTE SIG MED INGEBOG SILTBERG

i Skillingaryds kyrka, dit tyskarna hade blivit förflyttade. När kriget var slut tog Woldt sin fru med sig och reste till Berlin, men återvände efter ett par år till Sverige och

Gotland tillsammans med Ingeborg och sonen Curt.

HAN ARBETADE MÅNGA ÅR SOM PRIVATCHAUFFÖR OCH TRÄDGÅRDSMÄSTARE HOS KONSUL IVAR BJÖRKANDER.

Sedan blev han byggmästare. Under en period under andra världskriget var han Kommunalnämndens och Kristidsnämndens ordförande i Västerhejde.

WOLDT ENGAGERADE SIG MYCKET I FÖRENINGSLIVET OCH BILDDE UNGDOMSFÖRENINGEN VITA ÖRNAR,

som min syster var medlem och även sekreterare i. Föreningen hade många fester med sång, musik och teater i den gamla IOGT-lokalen. Föräldrarna, däribland min mamma, hjälpte till med kaffeservering och försäljning av godispåsar och kokta katrinplommon med grädde.

VISBYLOGEN AV NYKTERHETSORGANISATIONEN VERDANDI BYGGDE ETT SÅ KALLAT SOMMARHEM I VIBBLE, men var det låg, kommer jag inte ihåg. Där hade man många fester och tillställningar. Woldt blev intresserad och

Husbyggarna Richard Woldt och Curt Woldt i slips.

bildade, med Visbylogens hjälp, en egen avdelning i Västerhejde. Där blev han ordförande. Föreningen byggde en egen stor lokal någonstans mellan Vibble och Kneippbyn.

Där var det också många fester med musik, sång, dans och teater. Min syster och vår mamma var även med där. Föreningen upphörde under kriget.” Så långt Britt Woldts berättelse

UPPENBARLIGEN VAR INVIGNINGEN AV VERDANDILOKALEN EN BETYDANDE HÄNDELSE,

den kommenterades på följande sätt i GA 8 dec 1937: VÄSTERHEJDE, 5 dec. Lokalinvi gning ägde rum härstädes i lördags kväll, då den av nykterhetsorganisationen Verdandis visbyavdelning uppförda föreningslokalen vid Vible togs i bruk för första gången. En publik på ett 90-tal personer hade infunnit sig. Invigningstalet hölls av hr E. Malmkvist, Visby, som redogjorde för byggets tillkomst och uttalade en förhoppning om att detsamma skulle väl fylla sin uppgift. På Västerhejdebornas vägnar framförde hr R. Woldt en lyckönskan. Vidare förekom ett trevligt och omväxlande program med uppläsning, sång, musik och en teaterpjäs, allt mottaget med bifall.

Den nya föreningslokalen inrymmer en sal med plats för cirka 125 personer, samt kapprum, kök och scen. Uppföran-

det har i huvudsak skett genom uppoffrande arbete av intresserade verdandister i Visby och Västerhejde. Byggnaden gör ett mycket tilltalande intryck och fullt färdig, blir den ett idealiskt sommarhem, vartill densamma egentligen avsetts, vilket inte hindrar att den kan användas som möteslokal hela året om.

Tilläggas kan att Richard Woldt köpte nykterhetslokalen när föreningen upphörde. Han byggde om huset till lägenheter och sålde så småningom fastigheten som i dag har adressen Garvaregatan 9.

UNDER EN PERIOD ARBETADE RICHARD WOLDT SOM VAKTMÄSTARE I VÄSTERHEJDE SKOLA.

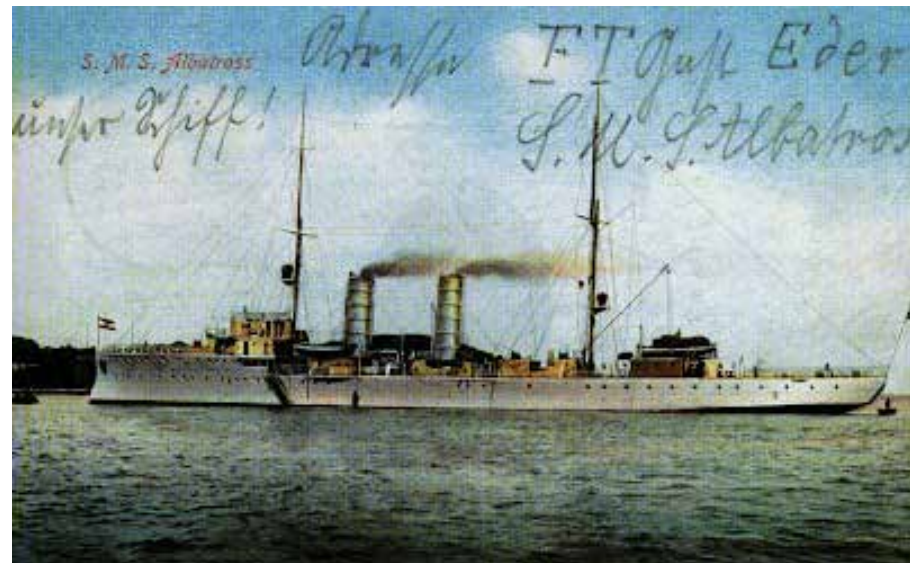
Min forna kollega May Lansrot har berättat att Richard ibland tog sig vissa friheter. Han började sina arbetsdagar tidigt, inte minst på vintern då det skulle eldas och vara varmt i klassrummen. När det var dags för honom att ta kaffepaus brukade han använda närmaste kateder som frukostbord. Ofta råkade det bli Mays, men hon sade sig inte vara så förtjust i att börja sin arbetsdag med att torka bort Richards kvarlämnade kaffe-fläckar på sitt arbetsbord.

RICHARD WOLDT DOG PÅ LUCIADAGEN 1962

efter ett långt och händelserikt liv. Han ligger nu begravd på Västerhejde kyrkogård.

DET FINNS EN HEL DEL INFORMATION OM ALBATROSS ATT HITTA PÅ NÄTET, både text och gott om bilder. Som en överraskning dök det upp ett vykort föreställande Albatross. Den som skickat kortet var den i inledningen nämnde ”signalgast Martin Eder”!

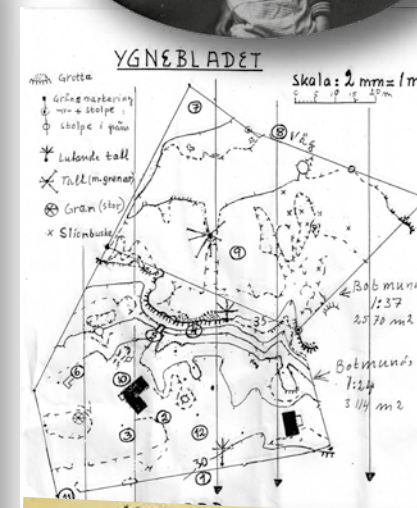
Hembygdsföreningen ordnade härom året en konstutställning på Suderbys herrgård med verk av hans son och namne Martin Eder.

Till minne av en sportstuga

Text och foto Gunnel Fransson

Förbättrade ekonomiska och sociala villkor ledde till att sommarboendet blev möjligt för en större allmänhet under 1900-talets första decennier. Från 1920-talets slut, men framförallt under 1930-talets senare del, blev sportstugan den vanligaste fritidsbostaden. (Stockholms läns museums hemsida).

På 1940 och 50-talet var det många Visbybor som byggde sig en enkel sommarstuga, ibland kallad sportstuga, nära Visby. Små röda stugor låg på rad längs kusten både söder och norr om staden. De här stugorna håller på att försvinna. De rivs och ersätts succesivt av stora moderna hus.

VI MINNS DEN LILLA STUGAN SOM OFTAST BESTOD AV ETT RUM, ETT LITET KÖK MED VEDSPIS OCH SOVALKOV.

Isoleringen i väggarna kunde bestå av kutterspån eller vanligt tidningspapper och var inget för vinterbruk. Det var dess på gården och vatten från en grävd brunn med handpump. Det berättas att det var vanligt att ägaren byggde huset själv och att virket transporterades ut på cykel. Frun och barnen hade sitt sommarliv här ute medan mannen i familjen arbetade och kom ut på helger och kvällar.

En av dem som byggde en sådan stuga var Gustaf Dahlin och hans hustru

Bell (Isabell). De kom till Gotland 1935. Gustaf arbetade som telegrafkommissarie när telefonnätet byggdes ut på Gotland. Familjen med fem söner brukade cykla med kaffekorg till Ygne och satt ofta på den lilla klinten strax söder om stugan. Gustaf fick köpa området där klinten låg och där byggde han någon gång i början av 1940-talet en liten stuga med ett rum och ett litet kök med vedspis. Den är nu riven.

DEN HÄR STUGAN BYGGDES 1954 AV ANDERS DAHLIN, EN AV DE FEM SÖNERNA.

Han och hans hustru Lena och deras barn, tillbringade många somrar här. Det har berättats att barnen, som kom till sommarhusen i Ygne, kunde få magbesvär den första tiden, men det gick över. Vattnets kvalitet var tveksam. Det de flesta berättar med glädje är det fria livet med sommarlekar och nya kompisar. Anders Dahlin arbetade på P 18 och det finns minnen i stugan i form av överblivet material: en trälåda i köket

och en stor matkantin i rostfritt stål i ansutning till stugan. Våningssängarna har inristade kryptiska budskap från förr. Anders var en duktig orienterare som handritade kartor över området och ordnade orienteringstävlingar för barnen. På dasset finns några av hans orienteringspriser bevarade. Han konstruerade också en egen dusch, som han hängde upp i ett träd. Den bestod av en slang, en plastdunk och en cykelpump! En relik sparad i förrådet.

Det var en annan tid som det ligger ett historisk och känslomässigt värde i att minnas.

Stugan köptes år 1999 av Gunnel och Björn Fransson.

Program för Västerhejde Hembygdsförening 2025

April

FAGNING I KUSE ÄNGE

Lördagen den 26 april kl. 10.00.

Hembygdsföreningen bjuder på sopplunch utomhus
Kontakt: Styrelsen

Maj

VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN. KOMMER I MAJ.

Ansvarig: Gert Olsson 0766 34 77 10

GÖKOTTA

Söndagen den 25 maj kl. 7.00 i Kuse änge.

Vi lyssnar efter gök och andra fåglar. Ta med egen frukost.
Kontakt: Leif Medhammar 0703 31 63 25

KONSTRUNDA I VÄSTERHEJDE

Torsdagen den 29 maj. Samling kl. 10.00
vid Västerhejde Bygdegård

Vi cyklar eller åker bil mellan några konstnärer och några privata hem i Västerhejde och får en varierande konstrunda.
Ta gärna med egen matsäck för lunch.
Kontakt: Karin Brindt 0769 34 66 26

Juni

BLOMSTERVANDRING MED GUN INGMANSSON.

Söndagen den 8 juni kl. 10.00,

Samling vid Västerhejde kyrka.

Ta gärna med eget fika. Kontakt: Gert Olsson 0766 34 77 10

Cykelutflykt på Tofta skjutfält

Med kort varsel kan det bli en cykeltur med Mats-Ola.

Det beror på när fältet är öppet. Det kan bli i juni eller senare.

Håll utkik på hemsida eller mail. Ta med egen matsäck..

Kontakt: Mats-Ola Jespersson 0708 502008/ solanin@tela.com

Juli

BRYGGNING AV "GOTLANDSDRIKKE"

INFÖR SLÅTTER/HÖBÄRGNINGEN

Torsdagen den 10 juli kl. 10.00

hos Anders Mattsson, Hablingbo.

Begränsat antal platser.

Samåkning från Västerhejde Bygdegård kl. 08.45

Anmälan till Karin Brindt senast den 5 juli,
0769 34 66 26 /gokarbri@hotmail.com

SLÅTTER/HÖBÄRGNING I KUSE ÄNGE.

Lördagen den 19 juli kl. 10.00.

Lunch och underhållning. Kontakt: Styrelsen

ÄNGESGUDSTJÄNST I KUSE ÄNGE

Söndagen den 20 juli kl. 10.30

Medtag eget fika

Ansvarig: Stenkumla Församling.

Kontakt Lars-Olof Nimmerfalk, 0704 66 69 03

Augusti

SPELMANSTRÄFF I KUSE ÄNGE.

Söndagen den 3 augusti kl. 13.00.

Ta gärna med instrument eller kom och lyssna.
Tips: Njut av eget fika

Kontakt: Anders Persson 0764 28 93 23

Göte Niklasson 0709 421165.

EN KVÄLL MED TYCKE OCH SMAK.

OST OCH VINPROVNING I NY TAPPNING.

Lördagen den 9 augusti kl. 17.00 i Kuse änge.

Anne-Marie och Anders Gustafsson Wisby Ost berättar och serverar. Kostnad 400 kr

Reservdag vid regn den 16 augusti samma tid.

Bokas senast den 1 augusti till Anders Gustafsson SMS eller telefon till 0706 18 41 53

OBS: Du behöver vara medlem i Västerhejde Hembygdsförening

September

RÖJNING I KUSE ÄNGE.

Kolla datum på hemsidan eller skyltskåpet vid Vibblehallen

Kontakt: Nisse Malmkvist och Leif Medhammar 0703 31 63 25.

December

Västerhejdekrönikan.

Utkommer i december.

Ansvarig: Gert Olsson 0766 34 77 10

TOMTEJAKT I KUSE ÄNGE.

Leta tomtar i ängar från den 20 december till Tjugondag Knut.

Kontakt: Gunnel Fransson 0768 04 37 43

Du kan också se våra program som uppdateras på vår hemsida

Hemsida: hembygd.se/vasterhejde
Mail: vhejdehbf@gmail.com

Välkomna!

Wible Stenvarpa Sällskap

Text och foto Mats-Ola Jespersson

Krönikan har besökt Wible Stenvarpa Sällskap, en gammal och anrik förening som bildades 1968.

Pionjärerna som satte sina namn på det första protokollet

var Gunnar Söderholm, Hilding Persson, Gustaf Nyberg och Stig Olovsson.

Vid mitt besök träffade jag Gunnar Söderholm som ju varit med från första början och kunde berätta om både dåtid och nutid.

I den handskrivna medlemsmatrikeln som jag får ta del av finns 205 namn varav en dryg fjärdedel har lämnat jordelivet och säkert kastar varpa någon annanstans där den perfekta stenen aldrig går sönder...

Just idag vid mitt besök pågår årets höjdpunkt, den traditionella lagtävlingen heldagsfinalen, alltid sista lördagen i september. Det är ett 40- tal kastare från olika klubbar på Gotland som samlas och tävlar i tremannalag.

Vädret är lite gråmulet med regnstänk i luften men fram på dagen bryter solen igenom och värmer minst lika bra som gotlandsdrickan.

DET ÄR JU TROTS ALLT ETT KULTURARRANGEMANG SOM PÅGÅR.
Tradition är också lunchen med den helgrillade grisen som roterar över glödbädden och får smaklökarna att slå saltomortaler.

PÅ TAL OM TRADITIONER MÅSTE ÄVEN "NYÅRSDAGSVARPAN" NÄMNAS.
Kastarna inleder alltid ett nytt år med varpa även om det finns snö på planen. Just denna viktiga samling startades av sjökaptenen och läraren Lennart Magnusson från Öckerö men sedan länge boende på Gotland. I statuterna framgår att kastarna ska ha bar överkropp men är det något som verkligen efterlevs?

TÄVLING I ALL ÄRA MEN KASTNING SKER VARJE ONSDAG
klockan 17 och lördag klockan 13 när vädret tillåter från tidig vår till sen höst. Gunnar säger att det brukar vara ett tiotal kastare som deltar och att det finns plats för flera. Det vore roligt om många fler kom och kastade med oss, kanske bara för att prova på att kasta? Stenvarpor finns till utlåning liksom erfarna mentorer

TYVÄRR HAR VARPASPORTEN LITE UPPFÖRSBACKE,
det märks inte minst när det ska arrangeras svenskt mästerskap och deltagarantalet krymper. I Vibb- le har det dessutom varit högst osäkert om klubben skulle

kunna fortsätta använda den plan i anslutning till vattenverket som man kastat på sedan många år tillbaks. Gunnar kan glädjande berätta att en ny plan anlagts precis väster om fortifikationsverkets byggnad, det vill säga där flyttfirman tidigare huserade. Man kan med fog påstå att framtiden är säkrad för en kastplats, sannolikt den enda i Sverige intill ett militärt skyddsobjekt som väl har både regelbunden tillsyn och bevakning.

PRECIS INTILL DEN NYA PLANEN FINNS OCKSÅ DEN LILLA PRYDLIGA KLUBBSTUGAN
som i år fyller 100 och just idag luktar starkt av Plastic Padding. Ja, för den som undrar är det till- låtet att reparera stenarna med detta universalmedel. Många känner säkert till ett par "domare" vars porträtt finns på ett par tavlor i klubb- stugan. De är borta nu men var tidigare alltid med på både träning och tävling. Domar- paret hette Georg Nilsson och Erik Sandgren.

För gotlänningar som har koll på ishockey när den var som bäst på 70 talet är djurgårdaren Tommy Töpel ett välkänt namn. Han är också medlem i klubben och även om han inte är aktiv kastare längre så är han med som åskådare och är den som inleder heldagsfinalen med några väl valda ord till delta- garna och minnesord över de som lämnat oss.

Wible stenvarpasällskap finns också på Facebook.

Från 3000 meters höjd till 5 meters djup

Text Gunnel Fransson

En varm dag i början av augusti 2024 berättar Nina Samai Berggren för mig om sig själv och sin passion för undervattensrugby. Vi har träffats tidigare både som grannar och vid höbärgningen i Kuse änge.

Samai är Ninas ursprungsnamn, som hon har valt att behålla. Det är ett ord som används av ursprungsbefolkningen i Sydamerika. Deras språk kallas quechiúa och orden Nina Samai betyder på spanska Espirito del Fuego – eldens ande.

NINAS SVENSKA MAMMA, ANN-BODIL BERGGREN SOM ÄR SOCIONOM TILL YRKET ARBETADE PÅ 1990 TALET I LANDET ECUADOR I SYDAMERIKA.

Nina föddes 1995. Troligen kom hennes mamma från ursprungsbefolkningen i bergen ovanför staden Guamote i centrala Ecuador. Bergsborna kom från Andernas sluttningar ner till byn för att sälja varor på marknaden. Vid ett sådant tillfälle lades Nina utanför dörren till en familj som inte hade några egna barn. Det var vanligt att man gjorde så, en slags tyst adoption. Familjen var dock inte hemma och när Nina skrek förbarmade sig en förbipasserande över henne och tog henne till sjukhuset i den närbelägna staden Riobamba.

PÅ SJUKHUSET I RIOBAMBA MÖTTES ANN-BODIL OCH NINA DEN 6 DECEMBER 1995.

Nina var då några veckor gammal. Hon följde med Ann-Bodil till Sverige och Nina vet att det var där hon lärde sig gå. Så småningom flyttade de till Visby och år 2007 till Ygne i Västerhejde. Därvälkomnades de in hos Kalle och Inga Berggren som blev Ninas svenska morföräldrar.

NINA, SOM ÄR EN VARM OCH POSITIV PERSON, HAR ALLTID ÄLSKAT ATT VARA MED GAMLA MÄNNISKOR.

Hon hade en fin uppväxt med flera generationer runt omkring sig och hon följde ofta med sin morfar till PRO. Att jobba med äldre var hennes dröm och hon tänkte sig den inriktningen på gymnasiet, men det blev ändå Naturprogrammet på Säve. Efter gymnasiet kom hon av en slump in på tekniskt basår i Linköping och nu är hon snart civilingenjör i medicinsk teknik. Den sista delen, examensarbetet, påbörjade hon hösten 2024. Nina deltar i forskning kring läkning av fotsår hos diabetiker. Hon har hittat sin väg och får träffa den åldersgrupp hon gillar allra bäst.

NINA HAR ALLTID VARIT INTRESSERAD AV SPORT.

Varje fredag följde hon med mamma Ann-Bodil till Solbergabadet. När hon var nio år upptäcktes hon av Lisa Berg i dykarklubben Bottenskraparna (DKB) som undrade om hon ville testa fensim-

ning. Steget därifrån var inte långt till att prova på undervattensrugby. Nina var då 11 år. I många år kom hon att tävla i dykarklubben Bottenskraparnas undervattensrugbylag. Hon var med i juniorlandslaget 2013–2015, samtidigt som hon debuterade i damlandslaget. På sin studieort i Linköping tillhör hon numer Linköpings sportdykarklubb men har hjärtat kvar bland Bottenskraparna i Visby. Med Linköpings damlag Isbjörnarna vann hon SM-guld år 2024. Till hösten börjar hon spela med deras damlag i damserien. Det är inte lätt för mig att i ord förklara spelreglerna i undervattensrugby, men med Ninas hjälp gör jag ett försök:

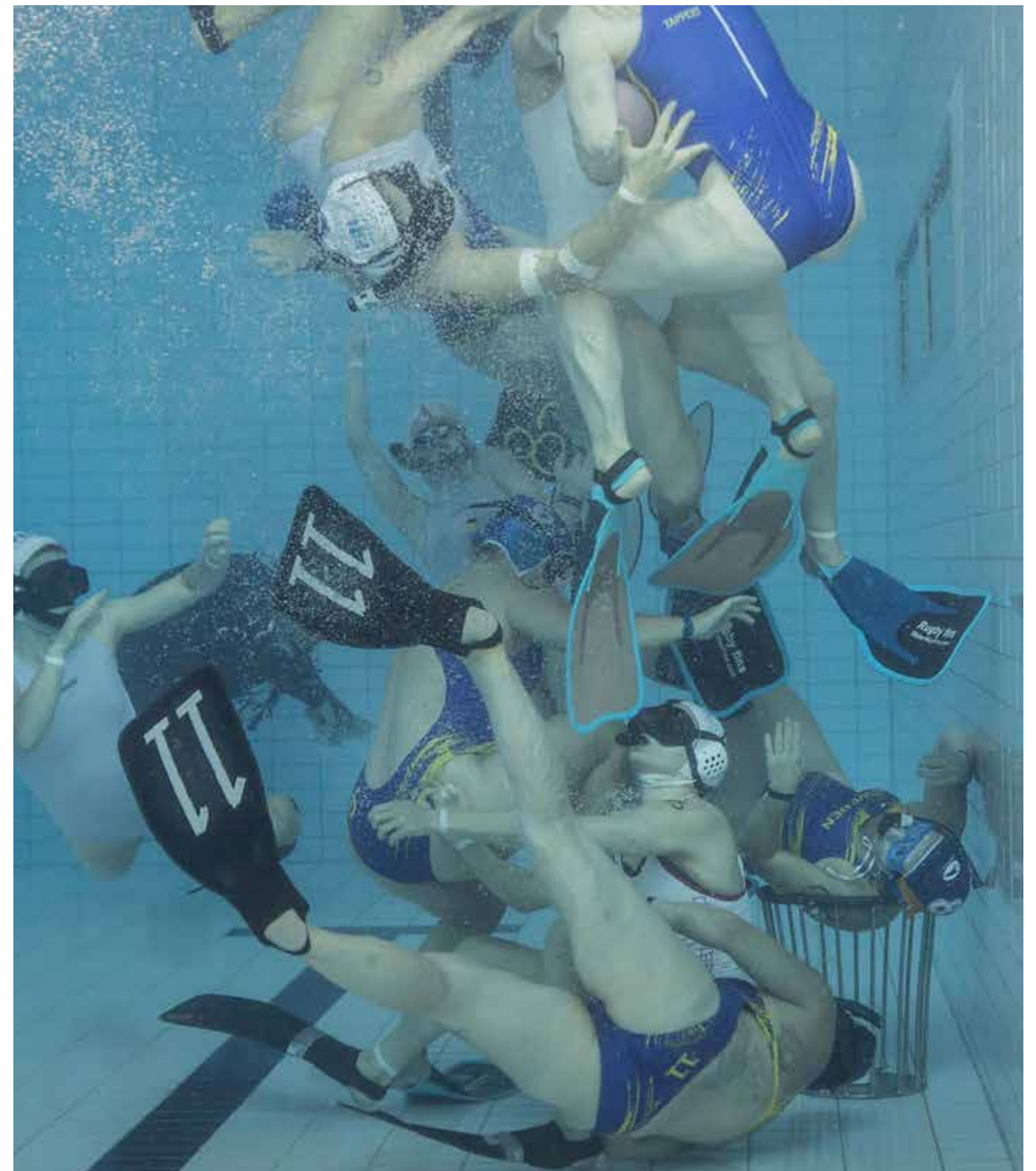
SPELET GÅR UT PÅ ATT LÄGGA EN BOLL I EN MÅLKORG SOM ÄR FÄST PÅ BOTTEN AV EN BASSÄNG.

Bassängen är mellan 3,8 och 5 meter djup. Bollen innehåller saltlösning för att kunna sjunka. Spelarna har cyklop, snorkel, mössa med öronskydd samt simfenor med spelarens nummer under fotsulan.

TVÅ LAG SPELAR MOT VARANDRA.

Varje lag har 12 spelare varav sex börjar i vattnet och sex väntar på kanten. Tre spelare är aktiva under ytan samtidigt. En målvakt, en anfallare och en back. Man byter av varandra på botten och detta upprepas tre gånger innan man byter med de sex spelarna på kanten. Varje dyk tar ungefär 20 sekunder och en match är 30 minuter med 5 minuters paus. Det blir därför många byten och många upp och nerdyk.

MÅLVAKTEN SKYDDAR KORGEN MED SIN KROPP OCH FÅR LYFTAS BORT, MEN I ÖVRIGT FÅR BARA DEN SPELARE SOM

håller i bollen röras. Den som har bollen får attackera alla. Spelarna hör ingenting under vattnet och kommunikationen dem emellan kan bara ske genom ”knackningar” i handflatan eller med hudkontakt. Skador förekommer sällan. Trots att det är en tuff sport är den tillåtande. Unga kan spela med äldre, liten med stor och kvinnor och män tränar tillsammans ända upp till elitnivå. Undervattensrugby kräver en god speluppfattning, god syreupptagning och ett gott samarbete.

NINA BERÄTTAR ATT DET VARJE ÅR SKER UTTAGNING TILL SVERIGES DAMLANDSLAG

på ett Landslagsläger för de bästa spelarna i Sverige. År 2023 blev två kvinnor från Västerhejde uttagna att representera Sverige i VM som gick i Montreal i Kanada. Det var Nina Samai Berggren och Elin Hoas från Lilla Bjers. I en ovanligt stor och djup bassäng kämpade de till sig en god femteplats. Mamma Ann-Bodil var förstas där och hejade!

Nina Samai är nu lagkapten för dam-

landslaget till EM som går i Köpenhamn år 2025.

SJÄLV FUNDERAR JAG PÅ OM DET FINNS NÅGOT SAMBAND MELLAN ATT FÖDAS I DEN TUNNA LUFTEN PÅ 3000 METERS HÖJD OCH EN GOD SYREUPPTAGNINGSFÖRMÅGA?

Fast Västerhejde ligger bara ca 30 meter över havet och där föddes ju Elin!

Nej det är nog ingen hållbar hypotes!

BEHÖVER DU SÖMNADSHJÄLP?

Är dragkedjan trasig?

Är byxorna, kjolen eller
gardinerna för långa?

Har favoritplagget fått hål?

**Jag syr, lagar och återbrukar
dina textilier efter önskemål**

VÄSTERHEJDE HALLVARDS ALLÉ 2

MOBIL: 070-765 23 64

FACEBOOK: @vasterhejdesomnadsservice

Skicka sms, dm eller ring till Ann-Charlotte för att boka tid

Sommarens godaste plockbricka!

Njut av noggrant utvalda ostar,
charkuterier och tillbehör -
perfekt för picknick, mingel
eller sommarkvällen med
vänner. Beställ din bricka hos
oss på Wisby Ost och gör
sommaren ännu godare!

Kolla in på våra fina erbjudanden

Mathias med personal
hälsar er välkomna.

Alltid öppet
08 - 21

ICA
nära Vibble

Killar i kör

Text Eva Ihre Visby 2025-02-13

Fridtorp, en del av anläggningen Fridhem vid Högklint, har alltsedan i slutet av 1800-talet hyst olika aktiviteter och människor.

Prinsessan Eugenie, som förutom intresse för konst, musik och litteratur också engagerade sig i att hjälpa utsatta människor. I filantropisk och kristen anda lät hon uppföra barnhem, sjukhem och skyddsföreningar.

Ursprungligen användes Fridtorp som barnhem och skola för medellösa, först pojkar men sedermera även för flickor. Här fick de lära sig läsa, skriva och räkna men undervisades också i hantverk för en framtida försörjning.

PRINSESSAN EUGENIE VAR EN KVINNA MED MÅNGA GODA EGENSKAPER

och skulle i dag kallas visionär och entreprenör. I flera avseenden före sin tid. Hon omsatte sina visioner i praktiskt arbete och verkliga projekt. Byggnaderna står fortfarande kvar, minnande om en ensam kvinnas mål, visioner och idéer. Alltsedan prinsessans dagar har de många byggnaderna utnyttjats till olika verksamheter. På Fridtorp har lägerverksamhet, konfirmandundervisning, allehanda grupper varit inhysta. Nödvändig men varsam renovering har resulterat i att anläggningen lever och skänker välbehag och utveckling till många.

I NR 2 2023 HADE VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN ETT BIDRAG SOM BESKREV DET KONFIRMATIONSLÄGER JAG DELTOG I 1964.

Åren går och nya händelser kantar tidens lopp.

Medeltidsveckan på Gotland tillkom

genom passionerade eldsjälar under 1980-talet. Idag är denna vecka så etablerad att ingen längre reflekterar över att det kunde vara på annat sätt. Självt blev jag mamma till en pojke som tidigt visade intresse för sång och musik. Som sjuåring började han sjunga i St Jacobs Gosskör i Stockholm. Denna kör har faktiskt anknytning till Gotland. Dess första körledare var Eric Ericson, bördig från Gotland. Kören bestod av killar i 7–12-årsåldern. På körens repertoar fanns en hel del medeltida musik och även från renässansen. Man sjöng på latin och tyska.

DENNA INRAMNING FANN JAG SOM MOR VARA SOM GIVEN ATT LÄTA POJKARNA FIRA EN SOMMARVECKA PÅ GOTLAND

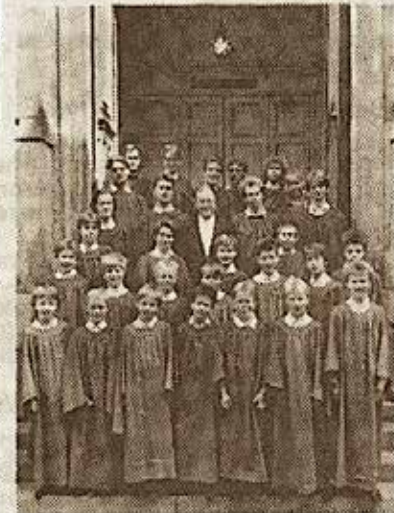
och samtidigt låta en entusiastisk publik få njuta av gossarnas svindlande sångprestationer.

Körledaren John Wilund nappade på idén. Han skötte kontakten med kyrkan och jag tog mig an boendet. Med egen erfarenhet av Fridtorp fann jag det lämpligt att inkvartera kören där. Nämnas bör, att det på den tiden fungerade transporterna in till Visby friktionsfritt tack vare lokalbuss mellan stan och Högklint.

VAD GER VÄL EN AUGUSTIVECKA PÅ GOTLAND FÖR 12 GOSSKORISTER OCH NÅGRA FÖRÄLDRA?

Bandet mellan alla inblandade var sång och musik. Och visst måste det repeteras,

St Jacobs gossar på Finlandsturné

ST JACOBS GOSSKÖR från Stockholm turnerar för närvarande i Finland fram till den 20 maj. Efter att ha tillbringat några dagar i Rautavaara norr om Kuopio har kören varit med och invigt den stora Sverigeveckan i Kuopio. I dag kl. 18 sjunger kören i Borgå domkyrka och fredagen den 19 maj framträder den i Tempelkyrkan i Helsingfors kl. 23.00 som avslutning på kyrkans ungdomsvecka.

Kören leds av Gary Graden, lärjunge till den legendariske körledaren Eric Ericsson i vars kammarkör Gary alltså sjunger. Den består av 20-talet pojkar på 9–13 år och har för turnén förstärkts med medlemmar av St Jacobs framgångsrika ungdomskör. För Finlandsturnén har man valt en svensk repertoar med svensk sakral musik blandad med folkmusik.

ibland flera timmar i sträck. Belöningar i form av framträdanden inför publik i domkyrkan, i landsortskyrkor och på marknader. Att själv få sätta på sig ovanliga klädnader och att se vuxna gestalta och ”leka” en annan tid måste

också räknas till värdefulla upplevelser. Vardagen på Fridtorp och dess omgivningar fylldes förstas också av bad, lek, spel, glass i kaffestugan. Måltiderna (killar i den åldern är matfriska) tillagades av de medföljande föräldrarna och intogs antingen i den spatiösa matsalen eller utomhus.

KÖREN HAR BYTT NAMN OCH HETER IDAG STORKYRKANS GOSSKÖR.

Körledare har kommit och gått. Några år hette han Gary Graden. Sen kom John Wilund och idag leds kören av Gregory Lloyd. Men kören är fortfarande efter 35 år knuten till domkyrkan under Medeltidsveckan. Då åker kåpor på för de äldre och koltarna för de yngre. Gossarnas röster svingar sig mot valven. Församlingen och publiken får njuta av starka, klara röster ur gossarnas strupar. Medeltiden lever genom musiken.

Kören är numera inkvarterad på Gustavsvik.

VARFÖR HAR JAG SKRIVIT DETTA?

Dels känns det meningsfullt att beskriva vad den enastående anläggningen Fridhem–Fridtorp förmedlar.

Vilka stämningar som infinner sig. Vilka människor som vistas där. Vilken exteriör, inredning, historia, blomprakt som skänker en känsla av helhet. Och icke att förglömma – den fantastiska kaffestugan.

DELS FÖRSÖKER JAG SYNLIGGÖRA BETYDELSEN AV MUSIK FÖR ”SMÅKILLAR”.

Det finns otroligt många genrer inom musiken. Att sjunga gammal musik i kör är en. Det är inte alltid lätt att rekrytera pojkar i 6–12-årsåldern till en gosskör. Konkurrenten från andra aktiviteter är monumental! Men den som väl upptäckt skönheten i musiken, glädjen över att själv kunna frambringa jublande toner och upptäcka lusten att glädja en publik med sin sång glömmet aldrig.

Visst hittar många pojkar annat att göra i livet men en del har faktiskt startat sin musikaliska bana i en gosskör. Min egen son, Mårten, utbildade sig till ljuddesigner/tekniker. Några gossar är professionella sångare och musikutövare.

Västerhejde – ett populärt besöksmål

Text Amelie Odh. Foto Torsten Kvarnsmyr.

Under kryssningssäsongen går en av många guideturer till Västerhejde. De kryssningsturister som kommer på ett endagarsbesök till Gotland erbjuds bl.a en vandringstur från Ygne till Fridhem och sedan fika på Fridhem och därefter en kort promenad innanför murarna.

Det är en populär tur och många gillar att komma ut i naturen och röra på sig. Det är jättekul att få leda dessa turer i mina hemtrakter på en så härlig vandring.

AVFÄRDEN GÅR MED BUSS FRÅN KRYSSNINGSKAJEN

och oftast är det ca 40 gäster. Det är mest tyskar och en och annan österrikare i alla åldrar. Många kommer från gamla DDR och har inte rest så mycket och pratar inte engelska. De är extra tacksamma när man som guide gör sig förstådd på tyska.

Under denna tur följde även en fotograf från båtens mediaavdelning, som fotar och filmar det som händer ombord och även utflykter som denna.

VANDRINGEN BÖRJAR I YGNE, tyvärr finns det inte tid att se fiskeläget. Vi går i en lång rad längs stigen på klintkanten. Givetvis är det mycket fokus på utsikten men också växter och husen längs vägen väcker intresse.

VI STANNAR FÖRSTÅS VID RÖVAR LILJAS HÅLA

och jag berättar om honom och hans gömställe men jag berättar även om raukar och det som skiljar de falska raukarna vid Rövar Liljas håla från de äkta.

Vid Lillklev och Storklev berättar jag lite om Gotlands geologi.

Vid HÖGKLINT

får alla strosa runt en liten stund på egen hand och de som vill får gå ner till Getsvältan. Sedan börjar vi nedstigning-

en mot Fridhem. De flesta gillar att gå på stranden och titta på stenar och jag brukar visa några fossiler. En gång fick vi se en säl simmande en bit ut och det var ju mycket lyckat.

EFTER EN OCH EN HALV TIMMES PROMENAD ÄR DET DÅ DAGS FÖR KAFFI och kanelbulle på Prinsessan Eugenie Fridhem i matsalen. Alla är väldigt sugna på kanelbullar som de har hört talas om och blir aldrig besvikna på bullarna på Fridhem.

VI AVSLUTAR VANDRING OCH FIKA MED ATT TA Bussen TILL VISBY

och gå en liten tur i innerstan innan bussen slutligen tar oss tillbaka till kryssningskajen och båten.

Amelie Odh GuideGotland.

Här är din kompletta bilskadeverkstad!

Plåt. Plast. Motor. Lack. Glas.

Med över över 30 år i branschen erbjuder vi försäkringsbolag, företag, verkstäder, privatkunder samt offentligsektorn, ett snabbt och rationellt arbete med hög auktoriserad kvalitet.

Nu ökar vi effektiviteten ytterligare med vår nya stora bilskadehall.

Boka skadebesiktning.

David Johansson.

Tel: 0498 26 48 74 eller 0735 08 24 34

E-post: david@vasterhejdebilskador.se

Toftavägen 176, 622 61 Visby

info@vasterhejdebilskador.se

www.vasterhejdebilskador.se

Miljövänlig lackverkstad

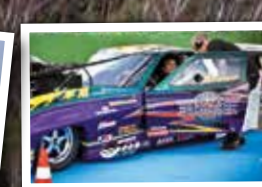
Avancerad plastverkstad.

Bilglas och stenskottlagning

Vi lackar inte bara bilar

Bedriver internationell dragracing

Motor

Gym

För uthyrning:
Kontor, verkstad och lager

Djup förståelse om psykisk hälsa

Text och illustration Veronica Hermann

Vibblebon Veronica Hermann försvarade i oktober sin doktorsavhandling vid Uppsala universitet, Campus Gotland. .

I sin forskning undersökte hon hur gotländska ungdomar tänker kring psykisk hälsa och hur det ser ut med förekomsten av psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa bland högstadie- och gymnasieelever på ön.

Sedan jag flyttade till Gotland och vår fina socken Västerhejde 1998 har jag haft förmånen att arbeta inom Region Gotland, bland annat som barnmorska och sedan 11 år som strateg inom folkhälsa och välfärd. Under de senaste åren har jag kombinerat mitt arbete med doktorandstudier vid Uppsala universitet. I oktober förra året blev jag klar med min avhandling "Det är liksom en stor grej som händer just nu i våra liv": Psykisk hälsa och stigma bland ungdomar. Jag blev väldigt glad för frågan om att skriva om min forskning i Västerhedjeströiken eftersom jag hoppas att resultaten kan bidra till diskussioner och insatser för att förbättra ungdomars psykiska hälsa på Gotland.

Veronica Hermann med sin avhandling på Campus Gotland i oktober 2024.

SAMVERKAN OCH UNGDOMARS DELTAGANDE

Mitt doktorandprojekt blev möjligt genom samverkan mellan Länsförsäkrings-Region Gotland, Uppsala universitet Campus Gotland och forskargruppen CHAP (Child Health and Parenting). Studien baseras på intervjuer med 32 ungdomar i åldrarna 15–18 år och en enkätundersökning bland cirka 2200 högstadie- och gymnasieelever på Gotland.

DJUP FÖRSTÅELSE OM PSYKISK HÄLSA

Intervjuerna visade att ungdomarna hade en djup förståelse av psykisk hälsa. De uppfattade att psykisk hälsa är ett övergripande neutralt begrepp för psykiskt mående som innefattar både välbefinnande och ohälsa. Psykiskt välbefinnande som de benämnde som "må bra" kopplade de till att känna glädje, mening med livet men också till att ha kontroll och struktur, en plan för framtiden, någon att prata med och att fungera väl med andra. Psykisk ohälsa beskrevs som något mer än vardagliga problem som gör det svårt att fungera i det dagliga livet. De såg det som ett spektrum av olika tillstånd från till exempel svår stress till sjukdomar som till exempel depression och schizofreni. Ungdomarna benämnde dock allt detta helt enkelt som att "må dåligt". Ungdomarnas beskrivningar stämmer väl överens med Folkhälsomyndighetens definitioner.

PSYKISK OHÄLSA PÅVERKAS AV MÅNGA FAKTORER

Ungdomarna menade att psykisk ohälsa kan bero på många olika orsaker, till exempel låg självkänsla, obalans i livet och problem relaterat till vänner och familj och fritid. De lyfte även att skolrelaterad stress och ryktesspridning på en liten plats som Gotland kan påverka ungas psykiska hälsa negativt. De framhöll också att både tjejer och killar kan må

dåligt psykiskt på grund av de stereotypa könsnormer som finns i samhället där män enligt normen ska vara starka och inte ska visa känslor och kvinnor ses som svaga.

UNGDOMARNA UPPFATTADE ATT PSYKISK OHÄLSA ÄR VANLIGT OCH ÖKANDE BLAND UNGA,

delvis på grund av stress från skolan och sociala medier men också på grund av ökad öppenhet om psykisk ohälsa i samhället. De tyckte dock att det ännu finns ett behov av mer kunskap om psykisk ohälsa eftersom det finns stigma kring detta som beror på okunskap. För ungdomarna var det viktigt att stigma mot psykisk ohälsa motarbetas eftersom de uttryckte att psykisk ohälsa kan drabba vem som helst och att alla har rätt att ha psykisk ohälsa och att inte bli negativt behandlad för det.

EN STOR ANDEL UNGDOMAR HADE NEDSATT PSYKISKT VÄLBEFINNANDE

I enkäten som genomfördes svarade ungdomarna både på frågor om psykiskt välbefinnande och om psykisk ohälsa genom två skattningsskalor som används internationellt för att mäta detta. Resultaten visade att 33 % hade så kallad fullständig psykisk hälsa, det vill säga att de hade högt psykiskt välbefinnande och samtidigt hade låg grad av psykisk ohälsa. Totalt 14% hade besvärad psykisk hälsa, det vill säga att de både hade måttligt till lågt psykiskt välbefinnande och hög grad av psykisk ohälsa. En mindre grupp, 2,5% hade högt psykiskt välbefinnande trots att de samtidigt hade hög grad av psykisk ohälsa. Den största gruppen ungdomar, 48%, vilket motsvarar nästan varannan ungdom, hade sårbar psykisk hälsa. Det innebär att de hade måttligt till lågt psykiskt välbefinnande trots att de samtidigt hade låg grad av psykisk ohälsa.

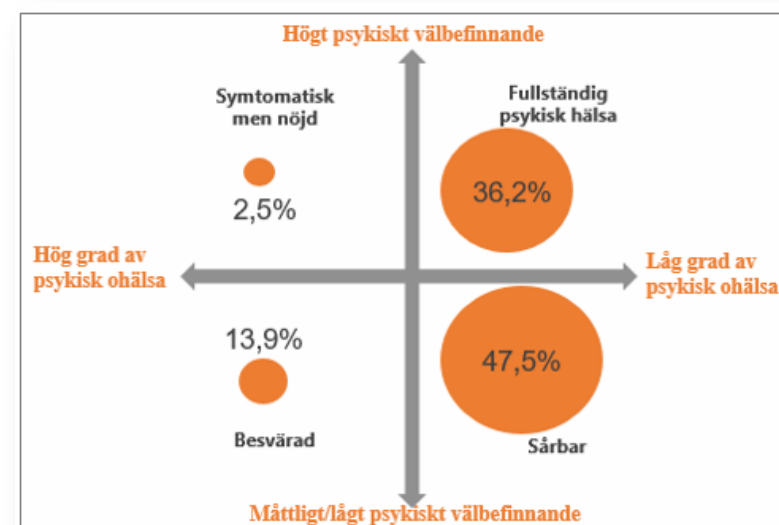
Jag tänker också kanske att det [psykiskt välbefinnande] inte nästan så här att allting är bra men att man har nån typ av självuppfattning och att man har koll på hur man själv fungerar så att om du vet att du börjar må dåligt att du vet hur du ska hantera det, du vet vad du kan göra för att lösa det.

Citat om psykiskt välbefinnande från en av de intervjuade ungdomarna

Jennifer

Den här machokulturen om att man inte ska berätta för någon leder ju till att det blir mer självmord bland män för att de inte pratar med nån om det och då kan ingen stoppa det. Och samtidigt det känns som vi [kvinnor] målas upp som offer på ett sätt. Och vi måste stå ut med en massa saker. Kanske är därför det är större psykisk ohälsa hos kvinnor.

Citat om könsnormer från en av de intervjuade ungdomarna

Andel (%) gotländska ungdomars med olika psykisk hälsostatus när hänsyn tas samtidigt till både deras grad av psykiskt välbefinnande och deras grad av psykisk ohälsa

Sannolikheten att ha total psykisk hälsa var högre för ungdomar som rapporterade låg stressnivå och som hade hög motståndskraft (enligt en mätskala i enkäten). Fullständig psykisk hälsa var också vanligare bland pojkar än bland flickor och bland ungdomar som skattade sig högt på en social stege i skolan, som hade fullständiga betyg i skolan och som inte skolkade.

VÄGAR FRAMÅT

Avhandlingens resultat pekar på att det finns flera saker vi kan göra för att förbättra ungas psykiska hälsa, exempelvis:

- **STÄLLA FLER FRÅGOR TILL UNGA SOM SÄGER ATT DEN SJÄLV ELLER NÅGON ANNAN "MÅR DÅLIGT"** eftersom det kan röra sig om allvarlig psykisk ohälsa.

- **FORTSÄTTA ARBETET, PÅ OLIKA NIVÅER I SAMHÄLLET,** för att förebygga psykisk ohälsa men insatser behövs även för att stärka ungas psykiska välbefinnande. Psykiskt välbefinnande är viktigt för att vi ska kunna fungera väl och kunna uppnå det vi själv vill och för att kunna bidra till samhället.

- **VUXNA BEHÖVER SE UPP FÖR ATT INTE BLIR MÄSTRANDE OCH UNDERVISA UNGA OM SÅDAN DE REDAN VET,** till exempel att livet kan vara svårt ibland, och istället stödja dem i att hantera stress och att få god motståndskraft.

- **INSATSER BEHÖVS FÖR ATT MOTVERKA STEREOTYPA KÖNSNORMER OCH RYKTESSPRIDNING** och för att öka kunskapen om psykisk hälsa i det gotländska samhället.

JAG FORTSÄTTER ATT KOMBINERA MITT ARBETE INOM REGIONEN MED FORSKNING

för att tillsammans med ungdomar som medforskare undersöka vilka idéer unga personer (13–24 år) har om vad som kan göras lokalt här på Gotland för att stärka deras psykiska välbefinnande.

HÄR FINNS INFORMATION OM STÖD TILL UNGA PERSONER SOM INTE MÅR BRA PSYKISKT:
<https://www.1177.se/Gotland/liv--halsa/psykisk-halsa/att-soka-stod-och-hjalp/att-ma-daligt-som-ung-stod-och-varld/>

Länk till avhandlingen

Till minne av ett rött hus på Höglintsvägen 32

Text: Tomas Larsson/Gert Olsson. Bilder ur Tomas' familjealbum

*Det kom ett brev, från Edsbro i närheten av Norrtälje.
Avsändare var Tomas Larsson som är en av delägarna till det röda huset, det han vistas i varje sommar.
Det har gått i arv i släkten sedan det byggdes 1913 på tomten som friköptes från Nygårds.
Det var morfars mor Anna Olofsson som lät bygga huset.
Tomas anade med all rätt att berättelsen kunde ha intresse för Västerhejde hembygdsförening.*

Anns historia börjar i Vamlingbo där hon föds 1860. Pappa Hans Lorens var såväl föreståndare för baptistförsamlingen som skutskeppare i Burgsvik med slipstenar och annan last med sig till fastlandet. Anna gifte sig 1886 med Lorens från granngården och tillsammans fick de tre barn, Nils, Thure och Dora. Tragiskt nog omkom Lorens redan 1890 i en olycka vid malning av gryn i en kvarn. Enligt uppgift exploderade en kvarnsten varvid Lorens träffades av en stenprojektil och omkom.

ANNA STOD ALLTÅ ENSAM MED TRE SMÅ BARN.

Via ett par olika boenden i Visby köpte hon sedan tomten vid Axelsro och lät uppföra det hus som hon bodde i resten av sitt liv. Hon gick bort 1939.

ÄLDSTE SONEN NILS (BILD PÅ NILS)
UTBILDADE SIG TILL MÖBELSNICKARE.
1912 utvandrade han till England och ett par år senare till New York. Där stannade han tills första världskriget var slut då han återvände till Gotland och mamma på Höglintsvägen.

THURE, SOM BLEV TOMAS MORFAR, (BILD THURE R)UTBILDADE SIG TILL VERKTYGSMAKARE I VISBY.

Han arbetade som sådan i Lysekil, men också i Norge, Tyskland och England. Liksom brodern tog han sig också till New York och hade flera anställningar där som verktygsmakare. Även han valde att återvända till Sverige efter några år och landade i Nynäshamn. Medan brodern var starkt religiös och aktiv inom baptiströrelsen var Thure emot allt som hade med religion att göra. Han var övertygad socialdemokrat.

I Nynäshamn var Televerket hans arbetsgivare. Sin fru Olivia träffade han vid ett besök på hemön där hon ett par somrar arbetade som fotografassistent. Det föddes två döttrar i familjen, Inga som kom först och sedan Elisabeth som blev mamma till Tomas.

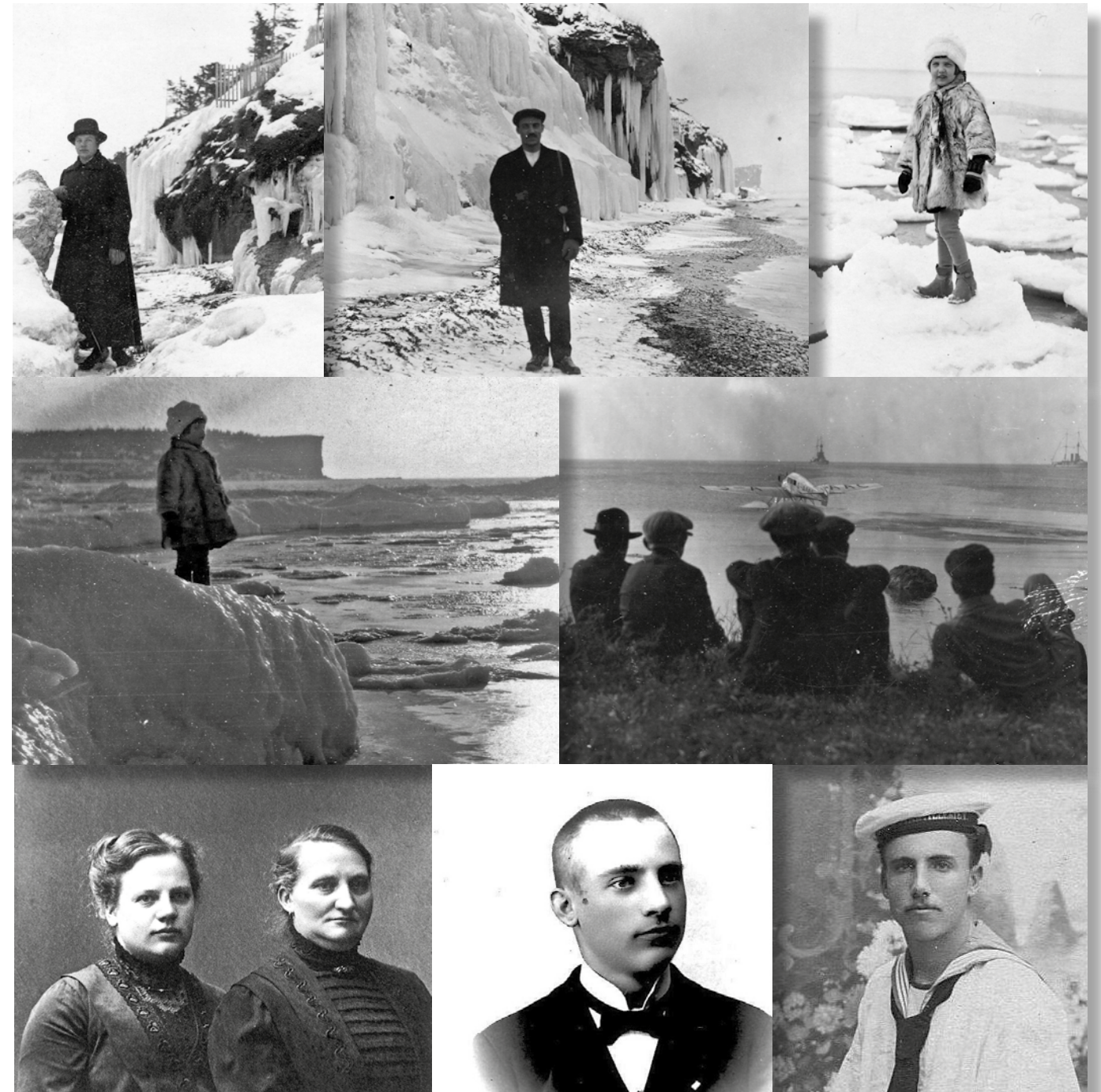
DET TREDJE SYSKONET DORA DELADE HUS- HÅLL MED MAMMA ANNA

ända fram till Annas död 1939. (Bild Dora och Anna) Dora och Anna skrev många brev till Nils och Ture i utlandet. Dora var en duktig väverska och vävde åt hemslöjden

i Visby. Efter Annas död flyttade hon till sin bror Nils i Uppsala. Där hade hon mycket kontakt med gotländska ungdomar som gick på folkskollärarseminariet.

LIVET I HUSET PÅ HÖGLINTSVÄGEN VAR GANSKA KNAPT

och man hushållade med det man hade. De odlade så mycket de kunde och skördade grönsaker och frukt. Det fanns många fruktträd på tomten under 30-talet men de är i dag borta. Grönsaker handlade de hos Pettersons trädgårdsmästeri och mjölk köpte de från Stenstugu gård. Mjölken kom i en mjölkflaska med tåget och hämtades vid anhalten vid Nygårds. Det finns fortfarande torrkollar, konservburkar i långa rader och ekfat som drickan förvarades i.

TOMAS BERÄTTAR:

"Min mamma Elisabeth och hennes syster Inga tillbringade alla somrar, jular och födelsedagar hos farmor Anna, faster Dora och farbror Nils. Då blev det liv på tomten med lekar och promenader till stranden. Nils förbättrade den uthuggna stentrappan nedför klinten. Det blev många resor med båten mellan Nynäshamn och Visby för min mamma och hennes syster."

ETT TÅGMINNE

Elisabeth har berättat många roliga anekdoter, bland annat om det lilla tåget som gick precis utanför tomten. Farmor Anna skulle åka till Visby. Hon blev lite försenad. Då skickades mamma ut till spåret och stoppade tåget vid grindhålet.

Mamma undrade:

"Kan farbror (som var lokförare) vänta lite för farmor ska bara ta på sig hatten?". Lokföraren var en vänlig man och väntade gärna.

En annan gång var Elisabeth och mötte gäster vid båten i Visby. Hon visade dem vägen till tåget och vinkade av dem. Sen cyklade hon ut till Axelsro och stod på perrongen och tog emot dem. Då blev gästerna förvånade.

SKEPPET PÅ STRANDEN.

Segelfartyget Vineta från Åland strandade vid Kneippbyn i en storm 1929 (tror jag det var). Mammans syster Inga berättade att de blev väckta en stormig natt. Det knackade på dörren och utanför stod en blöt matros som berättade att

deras fartyg hade gått i kvav.

GÄSTER FRÅN FRIDHEM

Varje sommar på 1930 och 40-talen hyrde Anna ut kammaren på övervåningen till Fridhems gäster. De fick många kontakter och vänner för livet.

KRÖNIKAN ÄR SÅ TACKSAM ÖVER ATT VI FICK TA DEL AV TOMAS SKILDNING.

DEN GER LIV ÅT EN BYGGNAD.

Det blir säkert så att en och annan som rör sig längs Höglintsvägen tittar lite extra in mot det röda huset. Kanske någon också blir inspirerad att dela med sig av en egen berättelse. Det är i alla fall något vi hoppas. Varmt välkomna i så fall att kontakta redaktionen!

Tommy Töpel

Text Ola Jerspersson

Om man som jag tycker att ishockey är den mest intressanta idrotten att följa och dessutom har vuxit upp med Romas framgångsrika hockeylag på 70 talet, ja då är det extra roligt att prata med Tommy Töpel, en av svensk ishockeys mest inflytelserika personer alla kategorier.

Jag träffade Tommy i samband med stenvarpklubbens hösttävling i Vibble, ett arrangemang där han årligen medverkar som invigningstalare och prisutdelare. Karriären som varp-kastare är däremot tämligen kort. Kort är också avståndet till varpaplanen från hans sommarhus på Ringgatan i Vibble.

TOMMY ÄR UPPVÄXT I JOHANNESHÖV OCH PROVADE MÅNGA IDROTTER I UNGA ÅR MEN DET BLEV SÅ SMÅNINGOM ISHOCKEYN SOM VALDES. Klubbarna som Tommy representerade var först kvartersklubben Cigarrlådan, därefter Hammarby och Djurgården.

EN RYGGSKADA SATTE STOPP FÖR ELITSATSNINGEN

och i den vevan kom Tommy för första gången till Gotland där en tjänst som bollkonsulent på idrottsförbundet hade utlysts. Han var under sina tio år på Gotland också verksam som lärare och idrottsinstruktör samt steg 4 tränare i ishockey, fotboll och bandy. Tommy kunde så småningom börja spela hockey igen och representerade först Visby IF innan han drog på sig den svartgula romatröjan. Det framgångsrika brukslaget hade också namn som Heidenberg, Ljunggren, Edman, Kullander, Sandström och Ted Yeates med många flera när de krigade i den

näst högsta serien i Sverige och publiken vallfärdade till Klostrerinken.

När Tommy lämnade Gotland 1975 för att bli ungdomskonsulent på ishockeyförbundet var han i högsta grad ansvarig för tillkomsten av ishallen i Visby. Då som nu var det inte alla som ansåg att en ishall var en nödvändighet.

TILLBAKS I STOCKHOLM VAR NU TOMMY BLAND MYCKET ANNAT ANSVARIG FÖR ATT FÖRESLÅ UNGA LOVAND E SPELARE TILL POJKLANDSLAGET.

På Gotland hade han sett en viss Håkan Loob visa sina talanger både på isen och på tennisbanan. Tommy var väldigt tydlig med att Håkan borde ha en av de åtråvärda platserna.

EFTER MYCKET ÖVERTALANDE BLEV DET OCKSÅ LANDSLAGSDEBUT FÖR HÅKAN

och i turneringen i Tyskland gjorde Håkan mål direkt på en passning från Thomas Rundqvist. Man kan säga att resten är historia... Tommy försökte få Djurgården att fånga upp den gotländske begåvningen men så blev det som bekant inte utan det var istället Färjestad som såg den stora potentialen.

Tommy och Håkan har fortfarande kontakt emellanåt och Håkans gåva till Tommy, hans matchtröja från Stanley

Cup finalen med Calgary Flames 1989 hänger hemma hos Tommy.

ISHOCKEY HAR ALLTÅ PRÄGLAT TOMMYS LIV FULLSTÄNDIGT, ansvar för TV pucken, assisterande förbundskapten för junior- och ungdomslandslagen, assisterande tränare i Djurgården för att nämna något.

FÖRSTA ORDFÖRANDEJOBDET OCH VD POSTEN I SERIEFÖRENINGEN ELITISHOCKEY GICK TILL TOMMY, det som senare blev SHL. Han har deltagit mer eller mindre aktivt i 41 VM turneringar, sex olympiska spel, ett par hundra NHL matcher samt Canada Cup. Än idag vid 80 års ålder följer Tommy ett antal matcher live och desto fler via TV:n.

TOMMY ÄR NUMERA GOTLÄNNING PÅ HELTID

med lägenhet i Visby. Resorna till ishaller-na runt om i världen tillhör det förgångna men minnena består. Vi avslutar vårt möte

med att jag visar mina tidningsurklipp från utomhusrinken i Roma där Tommy finns på lagbilden efter en storvinst mot Vaxholm.

Välkomna till vår matsal och terrass mot havet!

Frågor och bokningar
0498-29 70 60
info@toftastrand.se

Tofta Strandpensionat

WISBY BARBERSHOP

står för kvalitet och god service för henne och för honom.

Vi erbjuder allt inom modern hårvård, skägghälsa och rakning.

Här kan du också köpa dina hårvårdsprodukter.

Välkommen till Linda,
boka på tel: **0498 21 65 65**
eller genom hemsidan
www.wisbybarbershop.se
Kneippbygatan 11 Vibble.

WISBY
barbershop
HAIR FOR YOU

Birgitta Wimans krokiga väg in i skolans värld.

Text och bilder från Birgitta Wiman

*I förra numret av Västerhejdekrönikan fick vi ta del av
Birgitta Wimans knaggliga väg in i skolans värld. Året var 1944.
Det kanske inte gick att ana att hon senare skulle viga sitt yrkesliv åt just skola och undervisning.
Här kommer fortsättningen av hennes berättelse,*

*Hela familjen: Gubben
med skägg är min
morfar Gustav
Andersson 1853–1931
bredvid sitter min
mormor Hilma
1875–1955
bakom står min
morbror Harry
1914–1945
och min moster Anna
1916–1997,
Hunden heter Kwick*

Huset där min Mormor bodde

*Anna Bars
eller Barsanna*

*Mormor Hilma tillsammans med två militärer
som kom in för att få vatten De lär ha fått kaffe
också...*

Det var 1945 man byggde Ygnegården och eftersom både Mamma och Pappa ville vara där nästan varenda kväll så fick jag också hänga med fast jag ju egentligen var för liten.

Men när det sedan var juni-orläger där då hade de inte tid med mig utan jag fick bo hos Anna och Mormor i Bars för första gången. Det var ju väldigt roligt och Anna hade ett väldigt tålmod med mig. Det sorgliga var bara att Harry, min morbror som alltid brukade leka med mig, inte ville det längre. Jag blev förstås ledsen men sedan förstod jag ju att det berodde på att han var så sjuk och inte orkade. Men han hittade på att jag kunde leka nere i den gamla ruinen "Kurran" om jag bara var försiktig och inte kröp under några stora stenar.

"Ramlar den stenen ner över dig då blir du bara en våt fläck" skrämdde han mig, så det aktade jag mig för.

**ROLIGT I BARS VAR JU OCKSÅ
DE TRE KORNA KLAVA, BRITA OCH LILJA**
(som var arg) och hästen Frej. Jag hängde med Anna när hon mjölkade och när vi drev ut dem i skogen. Varje morgon fick jag nysilad ljummen mjölk och skorpor då jag vaknade. Jag tyckte också om hundarna Stella och Klinga, och kul var det då valparna Chans och Chansa kom på eftersommaren.

**NÅGOT SKRÄMMANDE OCH TRAGISKT
HÄNDE OCKSÅ DÅ MIN BÄSTE VÄN**
Lasses pappa drucknade då han badade vid Ygne, och Harry blev allt sjukare och dog 29 augusti – på min syster Barbros 12-årsdag. Så det var inte bästa utgångsläget för nästa läsår heller. Barbro hade nu slutat skolan och satt hemma och läste Hermodsbrev men istället hade nu Lasse börjat skolan så vi kunde ha sällskap om morgnarna.

**NÄR VI BÖRJADE I TVÅAN
FICK VI FLYTTA BORT TILL FÖRSAMLINGSHEMMET**
där det bara var ett klassrum så vi var de enda eleverna där. Det fanns fina lekmöjligheter på församlingshemmets gård. Jag minns hur vi sopade ihop lärkrädens barr och gjorde små lekstugor. Jag trivdes nog lite bättre nu och lekte mycket med Gurli Cederlund. Tråkigt nog bodde hon allra längst bort i Vibble så vi kunde sällan leka på fritiden.

**SÅ HÄR EFTERÅT MÅSTE JAG ERKÄNNA
ATT ANNA, TROTS SINA UPPFOSTRINGSMETODER,
NOG VAR EN DUKTIG LÄRARE.**
Vi lärde oss läsa och redan i ettan skrev vi små uppsatser, med skrivstil till och med! Och redan i tvåan lärde vi oss att "Verb är att göra någonting" och andra grunder i grammatiken. Och multiplikationstabellen –den måste man kunna som ett rinnande vatten... Men jag minns att jag tyckte det var fel att hon satt och

lappade sin mans kalsonger på lektionerna och kokade choklad till sig själv medan vi fick sitta med vår kalla mjölk.

**JAG HADE LÅNGA FLÄTOR
PÅ DEN TIDEN
SOM POJKARNA GILLADE ATT DRA I**
och de tyckte förstås det var roligt om jag blev arg eller började gråta. Men 13:e december då hade jag nytta och glädje av mitt långa hår - då utslaget och lockigt – för då fick jag vara Lucia för hela skolan och sjunga solo "Nu vaknen och glädjens Lucia är här". Vad gjorde det att jag fick kamma stearin hela kvällen –jag hade ju levande ljus i kronan...

På vintern 1946 var det mycket snö och ofta fick vi pulsa iväg till skolan innan snöplogen kommit så då blev man förstås våt om strumporna. Flickor hade ju inte långbyxor på den tiden.

**NÄR PAPPA VARIT I STOCKHOLM
KOM HAN HEM MED EN RATTKÄLKE
FRÅN MIN KUSIN ULF.**
En vinterlördag tog Lasse och jag med oss den till Bars för att åka i de stora backarna där. Vi hade en rolig dag men vandringen hem i mörkret blev synnerligen mödosam. Hemkommen hade jag hög feber och det visade sig att jag hade fått vattkoppor. Jag blev mycket dålig och fick vara hemma från skolan i flera veckor.

**UNDER KRIGET KOM MÅNGA BARN
FRÅN FINLAND SOM FICK BO
I SVENSKA FAMILJER.**
I vår klass hade vi tre; Veiko, Kalevi och lilla Tuula. De lärde sig svenska snabbt och särskilt pojkarna var mycket duktiga. Det var en sorgens dag då Tuula skulle åka hem till Finland igen. Hela klassen följde henne till bussen och vi grät när vi tänkte på att vi nog aldrig skulle få se henne igen. Pojkarna var nog kvar längre men när vi tog klasskort i trean var de inte längre med.

**ROLIGARE MINNEN
FRÅN VÄRTERMINEN VAR DÅ
HAMILTONSTÖVAREN
STELLA FICK VALPAR!**
Hon hade dem i en kätte i lagårn och jag gick till Bars varje dag efter skolan och satt däri halmen och kelade med dem. Ännu roligare blev det ju när de blev litet större och vi kunde ta ut dem på gården.
Det var då jag började tycka att hamiltonvalpar är det finaste som finns...

**ETT AVBROTT I MINA
BARSVANDRINGAR BLEV DET
DÅ LASSE FÖLL NER I SKOLANS KÄLLARTRAPPA**
och fick en ordentlig hjärnskakning. Han fick ligga still i flera veckor och då satt jag vid hans sida och läste Snorre Säl och andra böcker och höll lite skola med honom så att han inte skulle komma efter. Och sedan var det snart slut på det andra skolåret...

Vibble gård och Vibble kapell

Navet i Stenkumla församling.
Här är det många aktiviteter av olika slag för alla åldrar.

Bland annat firar vi mässa varje onsdag kl 9.00 och någon form av gudstjänst nästan alla söndagar. Välkommen!

Lokalen i Vibble går att hyra.

För mer information besök gärna vår hemsida: svenskakyrkan.se/stenkumla

eller gilla oss på Facebook!
Det går också bra att kontakta oss på telefon 0498 26 20 55.

Svenska kyrkan

Stenkumla församling

Klucku tei eller otendag?

Varje dag fyller vi den lilla butiken på Södertorg med godsaker. Vad sägs om nygräddade frukostbullar och kaffebröd till morgonfikat? I disken hittar du allt från färdiga smörgåsar till kondisbitar av högsta kvalité. Och du, missa inte våra goda bakelser och tårter. Du kan även sitta ner i vår servering och prova vårt ekologiska och rättvisemärkta kaffe. Varmt välkommen in till oss – vare sig det är klucku tei eller otendag.

Konditorgesäll Joakim Ahrling

**Butiken i bageriet
i Hunnelund**

Vi har öppet tisdag – fredag 6–12,
lördagar 7³⁰ – 10.

Välkomna, Sarah & Jocke!

Bröd Boden

SÖDERTORG OCH HUNNELUND

Öppettider Södertorg Vardagar 06³⁰–17⁰⁰
lördagar 07³⁰–15⁰⁰. Telefon 21 07 33.

GOTLANDS MUSIKEN

Musiksätter Gotland. Året runt.

Läs mer och boka din biljett på gotlandsmusiken.se

Lilla Bjers

Restaurang Butik

”Årets unga branschstjärnor-Hållbarhet 2025”

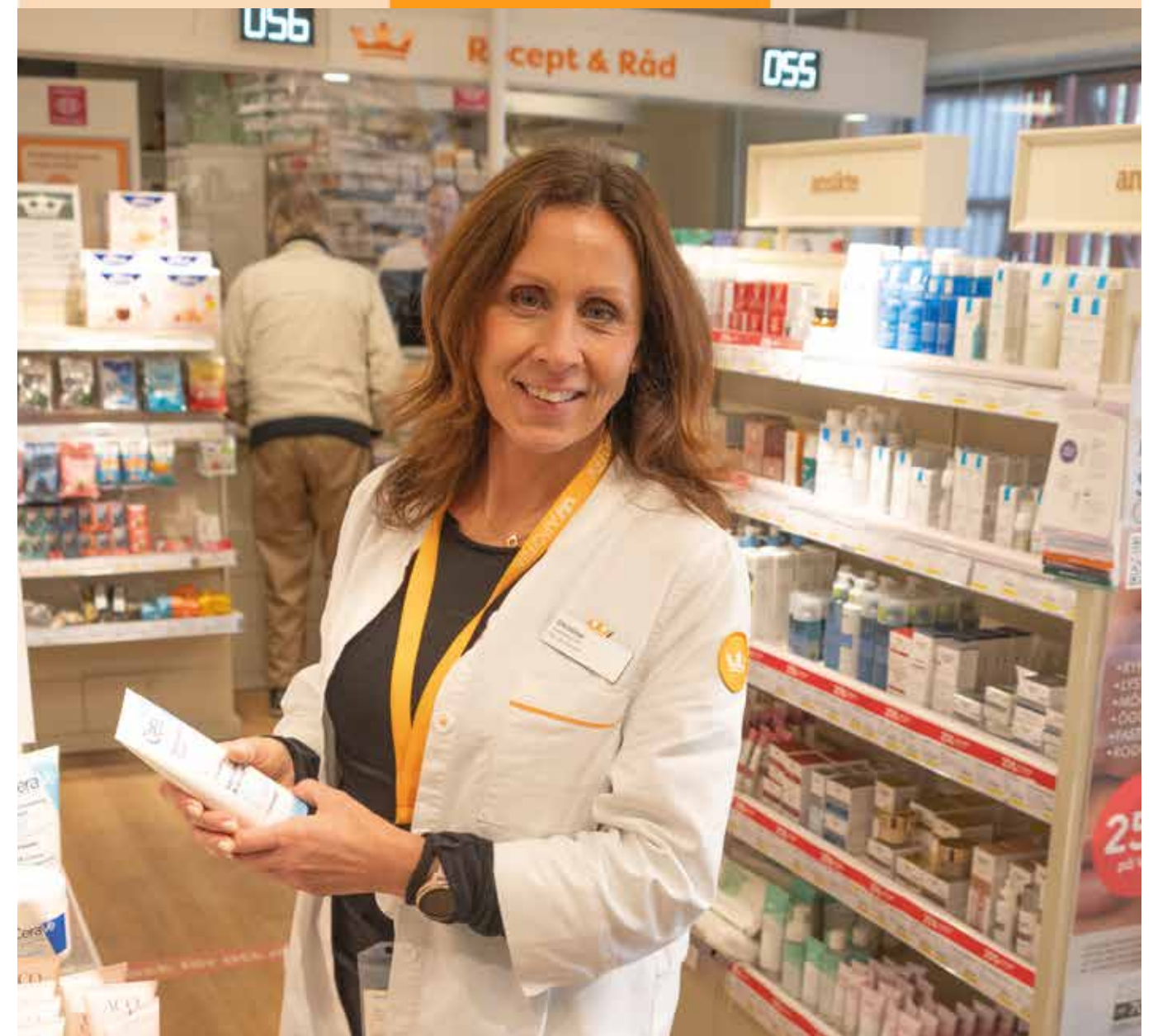
www.lillabjers.se garden@lillabjers.se 0498-65 24 40

Klippras vid Axelsro

Foto Bo Lagerström.

Länsstyrelsen menar att de stora mängderna nederbörd som i den milda vintern inte frusit, gjort att lera i berglagren svällt. På så sätt har mycket stora vikter fått bergkanten att glida ut och rasa ner mot strandkanten. Risker för nya ras är överhängande, så håll er undan.

APOTEK

Välkommen till Södra Visbys Apotek

Kronans Apotek Visborg Visby
Stenkumlaväg 36, 621 49 Visby. Tel 0498 69 90 00.
visby@apoteksgruppen.se www.kronansapotek.se

Nu är sommaren snart här!

Nu börjar värmen komma och Gotland fylls på med besökare. Men det är inte bara i Visby och på Kneippbyn som det blir trångt, även bostädernas antal på Hemnet ökar. På bara några veckor så rasar antalet i höjden och som det ser ut nu kan det bli ett toppår i antal bostäder till salu samtidigt på Gotland.

Tittar man på besöksantalet på Hemnet (som främst speglar antal spekulanter/köpare) börjar det vika någon gång i juni för att formligen rasa efter midsommar och i mitten av juli är det färre besökare på Hemnet än i januari! Faktum är att det bara är i december som det är färre personer som letar bostad än i juli månad. Men man får då betänka att det i juli månad är betydligt fler hus att välja på än

under vår-, vinter- och höstmånaderna.

Det många kanske inte vet är att mitten av augusti är den tidpunkt på året då flest personer är ute och letar bostad, många tankar föds under den långa semesterperioden och när skolan börjar och man är åter i vardagen så tar man itu med letandet.

Det är med andra ord ett ypperligt tillfälle om man vill sälja, att lägga ut sitt hus/lägenhet i mitten av augusti när det är som flest bostadsspekulanter i farten!

Har du t.ex. en vacker trädgård så kan det optimala vara att fotografera den nu och ta sommaren i anspråk att finputsa det sista invändigt och sedan lägga ut bostaden till försäljning runt skolstart.

Ring oss nu så kan vi hjälpa till med det och lägga upp en bra tidplan!

visbymäklarna

ÖSTERVÄG 15, 621 45 VISBY
TEL. 0498-20 88 90
WWW.VISBYMAKLARNA.SE